

Ytringsfrihet etter strl.§ 135a og i politiske spørsmål

Kandidatnummer: 582

Leveringsfrist: 25/04/07

(* regelverk for spesialoppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/utf-forskr-vedlegg-i.html>

regelverk for masteroppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/master/eksamensforskrift/kap6.html>)

Til sammen 17.996 ord (ordtelling i MS Works)

05.01.2007

Innholdsfortegnelse

1	Historisk overblikk	2
----------	---------------------	----------

1.1	Situasjonen før 1970	<u>2</u>
1.2	Utviklingen fra 1970 og frem til i dag	<u>3</u>
1.3	Rettspraksis- splittelse og dissens	<u>5</u>
1.3.1	Hoasdommen (Rt.1977 s.114)	<u>5</u>
1.3.2	Morgenavisdommen (Rt.1978 s.1072)	<u>6</u>
1.3.3	Kjuusdommen (Rt.1997 s.1821)	<u>7</u>
1.3.4	Boot Boysdommen (Rt.2002 s.1618)	<u>10</u>
<u>2</u>	Nye Endringer	<u>11</u>
2.1	Strl. §135 a	<u>11</u>
2.2	Gr. §100	<u>12</u>
<u>3</u>	Norge i internasjonal sammenheng	<u>15</u>
3.1	Norges situasjon sammenlignet med Sverige	<u>15</u>
3.2	Norges situasjon sammenlignet med Danmark	<u>19</u>
<u>4</u>	Effekten av å ha et strafferettslig ansvar for rasisme	<u>21</u>
<u>5</u>	Den videre utviklingen	
<u>25</u>		
<u>6</u>	Myndighetspraksis overfor (organiserte) rasister og/eller innvandringsmotstandere	
<u>28</u>		
6.1	FMI - "Dynamittsaken"	<u>28</u>
6.2	FMI - "Feviksaken"	
<u>32</u>		
6.3	Vigrid	<u>38</u>
<u>7</u>	LITTERATURLISTE	<u>44</u>

1 Historisk overblikk

1.1 Situasjonen før 1970

Den opprinnelige Grunnloven inneholdt i §2 et absolutt forbud mot jøder og jesuitter. Kong Christian den 5. Norske lov fra 1687 oppstilte en tilsvarende bestemmelse, som sa at jøder måtte ha leidebrev fra Kongen for å få lov til å oppholde seg i Norge. (<http://www.ub.uib.no/avdeling/jur/arkiv/joder.htm#forbud>) "Men man må merke seg at forbudet bare gjaldt jøder med jødisk religion. Kristne personer av jødisk herkomst, hadde fulle borgerretter." (<http://www.ub.uib.no/avdeling/jur/arkiv/joder.htm#def>)

21. juli 1851 ble Grunnlovsbestemmelsen som forbød jøder adgang til riket opphevet, men det var først i 1956 at forbudet mot jesuitters tilstedeværelse i Norge ble opphevet.

Også sigøynere og samer hadde lite vern i Norge i tidligere tider.

Fra slutten av 1700-tallet oppmuntret myndighetene germanske nordmenn til å flytte til områder med stor samisk befolkningssammensetning. Den offisielle politikken gikk ut på at samene skulle assimileres. Etter hvert ble samisk og kvensk språk også forbudt.

Det var først etter 2.verdenskrig at myndighetenes politikk overfor samene ble endret.

(http://home.powertech.no/haraldfa/ras-naz-3.htm#_Toc42853063)

Sigøynerne og taterne har blitt møtt med stor skepsis av den norske befolkningen. Så sent som i 1921 fremmet en representant fra Arbeiderpartiet i Nord-Odal et forslag i kommunestyret, om at det burde innvilges fellingstillatelse på tater som forsøkte å krysse kommunegrensen. Forslaget ble avvist med 15 mot 8 stemmer.

I møteprotokollen står det:

"Herefter skal det være forbudt å skyte tater".

(<http://home.online.no/~ol-enge/art02/03-1Rasehygiene.htm>)

Skogfinnene ble også sett på med en viss skepsis, særlig utover 1800-tallet med økende nasjonalisme og ideer om "den russiske fare", og etterhvert også "den finske fare".

Det tiltakene som ble satt i verks overfor kvener og skogfinner var imidlertid assimileringstiltak, først og fremst av kulturpolitisk art.

(http://no.wikipedia.org/wiki/Nasjonale_minoriteter_i_Norge)

I 1970 fikk vi strl. §135a, også kjent som "rasismeparagrafen," som forbyr hatefulle eller diskriminerende ytringer mot noen pga. deres hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse, religion eller livssyn, homofile legning, leveform eller orientering.

"Bestemmelsen avløste den tidligere §135 annet ledd fra 1961. Den tidligere bestemmelsen var mindre vidtfavnende, og rammet «den som offentlig forhåner eller opphisser til hat eller ringeakt mot en folkegruppe som karakteriseres ved en bestemt trosbekjennelse, avstamning eller opprinnelse for øvrig eller som truer en slik folkegruppe eller sprer falske beskyldninger mot den». Bakgrunnen var en bølge av antisemittiske handlinger og demonstrasjoner over store deler av Europa i begynnelsen av året 1960 - med noen spredte tilfeller også i Norge." - Rt 2002 s.1622

Denne paragrafen ble inntatt i straffeloven etter at Norge i 1970 ratifiserte FN-konvensjonen av 21.desember 1965 om avskaffelse av alle former for rasediskriminering, fordi man mente at straffeloven ikke gikk langt nok i vernet av enkeltpersoner.

1.2 Utviklingen fra 1970 og frem til i dag

Men hvordan har utviklingen foregått fra 1970 og frem til i dag?

I 1970 var fargede stort sett representert ved en håndfull sigøynere og fremmedarbeidere fra Pakistan.

I dag utgjør utlendinger 8,3% av Norges befolkning i følge Statistisk sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/innvandring/main.shtml>).

Det innebærer at det bor seks ganger så mange innvandrere i Norge i dag som i 1970. Dersom vi hadde fulgt Nederlands definisjon på hvem som er innvandrer ville 225.000 flere innbyggere blitt definert som innvandrere, altså over 600.000 (antall innbyggere definert som innvandrere av SSB er i dag 387.000). (<http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article903728.ece>)

Når det norske samfunnets demografi endrer seg så drastisk er det nærliggende å anta at også folks, og politikeres, holdninger påvirkes og dermed også lovverket.

Bjørnar Borvik mener at man i de første Høyesterettssakene vedrørende strl. §135a kan spore en trend der Høyesterett så på uttalelsene/tekstene i sin helhet, og la vekt på det helhetsinntrykket de regnet med at den tilsiktede mottaker satt igjen med. Det ble lagt vekt på den språklige forståelsen, men også rammen rundt: retorikken som ble brukt, uttalelsene/teksten i sin helhet osv. Borvik kaller dette for en kontekstuell tolkningsmetode; domstolene skal se alle uttalelsene/hele teksten i sammenheng og ta rammen rundt teksten/uttalelsene med i betraktning, for så å danne seg en helhetsvurdering som så skal måles opp mot strl. §135a.

I Boot Boys dommen (Rt. 2002 s.1618) gikk domstolene derimot over til å se mer eller mindre bort fra rammen rundt selve uttalelsene (maskeringen, rop av "sieg heil" osv.). Nå la domstolene langt mer vekt på det som eksplisitt ble sagt, og spurte seg om man etter en streng, språklig forståelse måtte komme frem til at den tiltaltes uttalelser i seg selv brøt med strl. §135a.

Borvik kaller dette en tekstuell tolkningsmetode. Domstolene tar med denne metoden utgangspunkt i selve teksten/uttalelsens ordlyd og holder denne opp mot strl. §135a.

(<https://bora.uib.no/bitstream/1956/606/1/borvik.pdf>)

Domstolene har konsekvent lagt til grunn at nedsettende eller forhånende uttalelser må være av kvalifisert art for å rammes av strl. §135a. §135a rammer altså ikke enhver nedsettende eller diskriminerende uttalelse.

Man skulle tro at jo flere innvandrere man fikk i Norge, jo skarpere ville debatten mellom innvandringsforkjempere og innvandringsmotstandere bli. Kanskje også med en hardere retorikk.

Videre skulle man da tro at domstolene enten ville lempe på eller stramme inn sin praksis.

Lempe på praksisen kunne man tenke seg at de gjorde fordi de anså det slik at det ble mer vanlig, og dermed mer akseptabelt, med kritikk av innvandring

(eventuelt at innvandringspolitikk ble et mer viktig tema etterhvert som den etniske sammensetningen i landet endret seg, med den følge at enhver røst, også den ekstreme, i større grad måtte aksepteres som en del av en pågående offentlig debatt); eller motsatt: at innvandrere trenger stadig større vern jo flere og jo mer synlige de er, og jo mer tilspisset debatten mellom innvandringsforkjempere og -motstandere blir.

Ser man på Høyesterettspraksis vil jeg si at Høyesterett var strengere på slutten av 70-tallet enn i f.eks. Boot Boys dommen. Tekstene som danner grunnlag for Morgenavisdommen (Rt.1978 s.1072) og løpeseddeldommen (Rt.1981 s.1305) sendte, etter mitt syn, ikke ut et like sterkt signal som det maskerte nazister gjorde når de ropte "seig heil" og hyllet Hitler og Hess, hvilket tilfellet var i Boot Boys dommen.

Norge ble da også kritisert av FN for å ha unnlatt å domfelle Sjølie i Boot Boys for uttalelsene han kom med under denne nazi-marsjen.

Man kan si at den tekstuelle tolkningsmetode som Høyesterett la til grunn i Boot Boys dommen ikke bare brøt med den tidligere kontekstuelle metode som hadde blitt lagt til grunn ved vurderingen av strl. §135a, men at den også innebar en styrking av ytringsfrihetsvernet.

Førstvoterende la (med støtte av flertallet) sterk vekt på at man her befant seg innenfor legalitetsprinsippets kjerneområde med den følge at en utvidende fortolkning av det budskapet som ble fremsatt (f.eks. en fortolkning av hyllesten til Hitler og Hess som en implisitt støtte og aksept av jødeutryddelse), ikke kunne aksepteres uten klare holdepunkter. Man kan ikke uten videre forstå en hyllest til den nazistiske ideologi og tankeverden som en støtte til ekstreme integritetskrenkelser, spesielt ikke når det er utbredt blant nazister å benekte at holocaust fant sted, mente førstvoterende.

Det har også i flere Høyesterettsdommer blitt uttalt at man ikke kan kreve at synspunkter og ytringer er "uklanderlige i formen". Et slikt krav vil kunne føre til at de med begrensede språklige evner kan risikere straffansvar for sine manglende evner til å ikle sin argumentasjon en feilfri form.

For mange kan dette høres selvfølgelig ut; men at innholdet i uttalelsene skal være det avgjørende og ikke formen uttalelsene blir fremsatt i er ikke gitt. I Canada ble Ernst Zündel dømt for innholdet på sin nettside der han fremsatte påstander om hvorvidt holocaust fant sted m.m.

Det Canadiske "Human Rights Tribunal" (en egen menneskerettighetsdomstol i Canada) uttalte blant annet følgende:

"[153] I alle tilfeller, selv om vi aksepterer at det kan være legitimt med debatt på området, så har vi fokusert på måten tiltalte har uttrykt sine synspunkter og ikke kun på at han velger å engasjere seg i denne debatten".

(Merk for øvrig at domstolen uttaler at det kun er **mulig** at en debatt om holocaust **kan** være lovlig. De slår altså ikke fast at en objektiv og i formen uklanderlig kritikk av den formelt vedtatte versjonen av holocaust nødvendigvis skal anses å måtte være i henhold til canadisk lovgivning).

(http://www.chrt-tcdp.gc.ca/search/view_html.asp?doid=252&lg=_e&isruling=0)

1.3 Rettspraksis- splittelse og dissens

1.3.1 Hoaasdommen (Rt.1977 s.114)

Lektor Hoass var en av de ledende kreftene innen den ekstreme høyresiden og hadde lenge gjort seg bemerket med sine politiske utspill.

Dommen mot ham dreide seg om uttalelser publisert av VG og Dagbladet. Her benektet han blant annet holocaust, kom med uttalelser som kunne tolkes som en generell aksept av jødeutryddelser i en gitt situasjon (i en overbefolket verden), og sa at jøder burde deporteres, eventuelt isoleres i egne jødiske samfunn.

Et av de springende punkt var følgende uttalelse avgitt av Hoaas:

" - Jeg tar i og for seg avstand fra det som skjedde da. Det hendte for tidlig. Men om 50 år, i en overbefolket verden, vil saken kanskje stille seg noe annerledes ?" Førstvoterende tolket dette som en aksept av jødeutryddelse, men som Anders Bratholm presiserer i sin artikkel (To rettsavgjørelser - to syn. Hoaas-saken og Morgenavis-saken - strl. §135 a (Lov og Rett 1980 s 195) (heretter to rettsavgjørelser - to syn)

så må det følge av kravet om forsett i §135a (jfr.§42 om faktisk villfarelse) at man må legge Hoaas` oppfatning av den type forfølgelse han selv mener fant sted i Tyskland til grunn for denne bedømmelsen.

Bratholm skriver dog "Men det må tilføyes at passusen om at det kan stille seg annerledes om 50 år i en overbefolket verden, kan tyde på at det likevel er en utslettelse han sikter til."

Det virker imidlertid på meg som om flertallet har kommet til det sistnevnte tolkningsresultatet uten å ha problematisert spørsmålet i særlig grad.

Hoaas kom også med påstander om påstått samfunnsskadelige virkninger av raseblanding.

Disse ble ikke kommentert av Høyesterett, det er da mest naturlig å forstå dette slik at uttalelsene ikke rammes av §135a (se Brattholm: to rettsavgjørelser - to syn).

1.3.2 Morgenavisdommen (Rt.1978 s.1072)

Denne saken gjaldt et leserbrev inntatt i en avis i Bergen (Morgenavisen) som var rettet mot fremmedarbeidere, særskilt pakistanere. I denne saken ble ikke bare leserbrevets forfatter, men også Morgenavisen satt under tiltale.

To aviser i Oslo som også tok inn leserbrevet ble ikke satt under tiltale; det kan ha vært fordi de to Oslo-avisene tok avstand fra leserbrevets innhold. Det gjorde ikke Morgenavisen.

Resultatet i første instans var domfellelse både for avis og skribent.

Dette førte til sterk kritikk, særlig fra pressehold, som hevdet at dommen var et anslag mot pressefriheten. Det gikk faktisk så langt at det ble skrevet en bok om

saken ("Tale eller tie?") etter at dom ble avsagt i første instans. Forsvarerne i saken la den frem for Høyesterett.

I likhet med Hoaas-saken ble det her hevdet at minoriteter burde sendes ut av landet; her fremmedarbeidere, i Hoaas-saken jøder, men i følge Bratholm (To saker-to syn) var Hoaas mindre støtende i formen.

Skribenten kommer også med et utspill som førstvoterende omtaler som et følelsesladd, der fremmedarbeiderne i Norge beskyldes for å være knivstikkende analfabeter. Flertallet frikjente skribenten. Mindretallet mente at leserbrevets helhetsinntrykk var egnet til å skape hat og ringeakt overfor fremmedarbeidere hos den jevne avisleser, et syn Bratholm deler.

Flertallet kommer også med et obiter dictum der de sier: "skadevirkninger en uttalelse utsetter grupper eller personer som nevnt i §135 a for, må være av kvalifisert art for at bestemmelsen skal bringes til anvendelse" (s. 1076).

Bratholm stiller seg spørsmålet om hvordan denne dommen harmonerer med Hoaas-dommen, og hevder at leserbrev av denne typen er mer skadelig for innvandrere enn Hoaas` uttalelser. Dette fordi han mener at Hoaas` uttalelser om jødene hadde lite potensiale for å for å få støtte blant mottakerne, men det motsatte er tilfelle for leserbrevet i Morgenavisen (to saker-to syn).

Bratholm stiller spørsmålsteget ved at Hoaas-dommen overhodet ikke blir nevnt i Morgenavis-saken.

Dommene gir også, i følge Bratholm, inntrykk av at jødene trenger sterkere vern enn andre minoriteter.

Med tanke på at jødernes posisjon i det norske samfunnet er sterk og sikker, mens en aversjon mot de såkalte fremmedarbeiderne er langt mer aktuell i befolkningen så finner Bratholm dette å være svært besynderlig (to saker-to syn). Her er jeg noe uenig med Bratholm.

Personlig mener også jeg at det er fruktbart å skille mellom jøder og de fremmedarbeiderne som kom på 70-, og 80-tallet.

Jeg ser det imidlertid slik at i og med at jødiske minoriteter har bodd i Norge svært lenge, så anser de fleste denne gruppen som en naturlig del av Norges befolkning, nesten på samme måte som med samene.

Fremmedarbeiderne har ikke bodd her på langt nær like lenge og denne saken kom for Høyestrett i 1978.

At folkeslag som hadde bodd i landet i mindre enn 10 år (og som også ble kalt "gjestarbeidere", dvs. at de etterhvert skulle reise hjem igjen, en "gjest" blir jo ikke værende i all fremtid), ble ønsket hjemsendt fremstår for meg som et mindre støtende synspunkt enn et forslag om utsendelse av jøder.

Bratholm hevder videre at det ikke er urimelig å anta at avisenes sterke engasjement i saken påvirket utfallet.

En annen forskjell mellom Hoaas-dommen og Morgenavis-dommen var at i sistnevnte sak ble både innsenderen av leserbrevet og avisen som publiserte det satt under tiltale. I Hoassaken var det kun innsenderen som ble tiltalt. Jeg kan ikke se noen grunn til å skille mellom avisenes ansvar i de to sakene.

1.3.3 Kjuusdommen (Rt.1997 s.1821)

Allerede i forkant av Kjuus-dommen fra 1997 var det sterk uenighet blant jurister (og i opinionen for øvrig) om hvorvidt det var riktig å dømme partilederen for Hvit Valgallianse for rasisme.

Selve dommen endte også med dissens (12-5) i det mange betegnet som en Høyesterettssak som skulle avgjøre fremtiden til straffelovens §135a.

I og med at denne dommen var såpass avgjørende og toneangivende for fremtiden til straffelovens §135 a har jeg valgt vurdere riktigheten av denne dommen samt den etterfølgende Boot Boys dommen.

Førstvoterende, som representerte flertallet, la blant annet vekt på at domfellelse ville harmonere best med de internasjonale konvensjonene Norge har tiltrådt. Det er jeg for så vidt enig i, men det avgjørende måtte bli gjeldende strafferett sett opp Grunnloven.

Jeg har her mest sans for dommer Lund som på vegne av mindretallet på s.1835 i dommen sier at hensynet til ytringsfrihet har varierende styrke alt etter hvilket område man befinner seg på og at ytringsfrihetens bestemmelse har sterkest gjennomslagskraft i det politiske liv.

Lund fremhever videre at når Grl.§100 inneholder en uttrykkelig henvisning til frimodige ytringer om statsstyrelsen så må den få større gjennomslagskraft enn det som fulgte av førstvoterendes votum (s.1835).

Jeg deler denne oppfatning og mener at dersom lovgiver ønsket at formell lov skulle kunne gripe inn på ytringsfrihetens kjerneområde på denne måten så burde lovgiver ha vedtatt en Grunnlovsendring. Inntil denne forelå burde Grunnloven, i kraft av å ha større vekt enn formell lov og internasjonale konvensjoner, fått gjennomslag i denne dommen.

Som dommer Lund så påpeker så er friheten til å utforme et politisk program en forutsetning for at demokratiet skal kunne fungere (s.1836):

"I demokratier er det ikke myndighetene som bestemmer hvilke oppfatninger folket skal få velge mellom. Ingen grupper skal avskjæres fra å kunne gi sin tilslutning til det politiske syn de ønsker. Det kan ikke spille noen rolle om det politiske program har større eller mindre oppslutning, eller om de meninger som formuleres er mer eller mindre akseptable. Så lenge det dreier seg om lovforslag som partiet vil arbeide for og gjennomføre hvis det får til strekkelig oppslutning i folket, vil bruk av straff, i enda sterkere grad enn ved politiske ytringer ellers, være et inngrep i demokratiets virkemåte, som Grunnloven §100 har som sentralt formål å beskytte."

Som dommer Lund så kommer inn på på s.1837 i dommen så må retten til å

organisere politiske partier antas å garantert følge av konstitusjonell sedvanerett. Når domfellelse i en sak som dette i praksis er jevngodt med å forby partiet er det mao. to rettslige prinsipper med konstitusjonell rang som talte mot domfellelse.

For øvrig vil jeg påpeke at Hvit Valgallianses partiprogram er helt nøytralt utformet.

Programmet bærer preg av et ønske om å bevare den norske befolkningens etniske integritet, og en bekymring for en utvikling som vil kunne endre den etniske sammensetningen i Norge fra å være så og si utelukkende europeisk, til å bli en befolkningssammensetning preget av raseblandede og fargede. Det er altså vern av den norske befolkningen som står i fokus, ikke forakt overfor de fremmede. De integritetskrenkende virkemidlene Hvit Valgallianse tok sikte på å benytte seg av, fremstår som nødvendige onder for å nå dette målet om etnisk homogenitet, og ikke som et uttrykk for hat eller ringeakt.

Denne tolkningen av partiprogrammet deles langt på vei av Johs Andenæs i en kronikk han skrev i Aftenposten 19. desember 1997.

Andenæs poengterer at det aktuelle partiprogrammet må tolkes og at programmet i formen var "rasemessig nøytralt".

Andenæs konkluderer med at Høyesterett har foretatt en "dristig konstatering" når det slås fast at Kjuus har ment noe annet enn det som eksplisitt står i programmet.

Videre påpeker Andenæs at motstand mot etnisk blanding ikke nødvendigvis bunner i forakt for andre etniske grupper, og at partiprogrammet ikke inneholdt "ett nedsettende ord om andre raser eller etniske grupper".

"Det er utelukkende *ulikheten* og *uforeneligheten* det er fokusert på, ikke mindreverd."

Asbjørn Eide inntar et annet standpunkt i artikkelen "Kjuus-dommen var riktig og viktig".

Eide skriver blant annet at navnet "Hvit Valgallianse" viste at det først og fremst var de fargede som skulle ut av Norge.

Det er etter mitt syn irrelevant. Som Andenæs påpekte kan dette bero på en tanke om at den ulikheten og uforeneligheten som etter Kjuus` syn hersker mellom fargede og hvite gjør at de ikke burde bo i samme land. Det har ikke nødvendigvis noe med mindreverd å gjøre.

"Det andre, og langt mer avgjørende, var programmets målsetninger om tvangssterilisering, eventuelt tvungen abort. Sterilisering eller tvungen abort har til formål å hindre at visse gener skal kunne videreføres".

Dette behøver heller ikke å gi uttrykk for hat eller tanker om mindreverd, men, som tidligere nevnt, kan det være ønske om å **bevare det norske** som er det sentrale. Og for å forsikre seg om at Norge forblir et etnisk homogent land ønsket Hvit Valgallianse å fjerne de fremmede genene. Ikke fordi disse var dårligere,

men fordi de ikke var norske, og Hvit Valgallianse ønsket altså bevare Norges etniske særegenhet. At dette var Hvit Valgallianses syn kan underbygges ved å vise til at partiet i sitt partiprogram sier de ønsker etnisk mangfold i global skala. Et Norge der den norske befolkningen er "vannet ut" med fremmede gener vil ikke fremme, men hindre det globale, etniske mangfoldet.

Eide skriver videre:

"Ved å kreve sterilisering og ved sitt navn viser organisasjonen etter min mening meget klart at den baserer seg på tradisjonelt rasistisk tankegods. Den kobler sammen kulturegenskaper og gener (avstamning). Dette er forestillinger som hadde sin største utbredelse på 1800-tallet og fram til annen verdenskrig og som kulminerte med jødeutryddelsene og andre grove rasemessige overgrep, en forestillingsverden basert på og næret av pseudovitenskapelige forestillinger om genetikk som siden har mistet all troverdighet i rimelig informerte kretser. Dessverre utgjør den fremdeles deler av dyp-strukturen i enkelte menneskers forestillingsverden, noe som kan mobiliseres til farlige handlinger dersom det blir næret. Derfor er det ikke nok å stole på motargumentasjon. Grenser må settes og opprettholdes ved lov for å hindre utbredelsen av slike fordommer."

Dette er i grunn en skummel uttalelse for en jurist å komme med.

Her forsøker nemlig Eide å skremme leseren ved å slå fast at dersom ikke Hvit Valgallianse fratras retten til å delta i demokratiet vil det kunne føre til et nytt holocaust!

Man holder da, i praksis, et parti stiftet på 90-tallet indirekte ansvarlig (gjennom sin målsetting om et Norge forbeholdt etniske nordmenn) for enorme ugjerninger begått av helt andre personer i en helt annen tid.

Denne stråmannsargumentasjonen er en logisk brist. Man kan ikke legge hypotetiske, fremtidige spekulasjoner om hva Hvit Valgallianses politikk, etter Eides syn, kan komme til å føre til til grunn for en vurdering av deres rett til å stille til valg på det aktuelle partiprogrammet.

Videre er det flere forskere som har skrevet bøker og avhandlinger der de mener å kunne bevise at det hersker store raseforskjeller mellom ulike folkegrupper, så Eides uttalelser om at denne forskningen har "mistet all troverdighet i rimelig informerte kretser" er en høyst subjektiv oppfatning (se for øvrig: http://en.wikipedia.org/wiki/Race_and_intelligence).

Hvorvidt disse forskerne har rett eller ei er i denne sammenhengen irrelevant. Poenget er at Eide konkluderer med at det ikke finnes raseforskjeller (på tross av at flere forskere på feltet er uenige med ham) og bruker dette høyst personlige synspunktet (vedrørende et forskningsfelt der fagfolkene er splittet) til å legitimere sine juridiske synspunkter; synspunkter som innebærer en begrensning av ytringsfriheten samt et fravær av retten til å viderefremde raseteorier (se Eides ønske om å hindre utbredelsen av det han selv anser for å være fordommer). Raseteorier er ikke, i kraft av å være politisk korrekte, unntatt den akademiske friheten, men må nyte samme vern som all annen forskning. Det er denne typen argumentasjon ("vitenskapelig påstand A er 100% korrekt,

ergo trenger vi ikke å tillate debatt") som gjør at enkelte nasjoner har et forbud mot holocaustfornektelse samme hvor saklig og vitenskapelig den er. Denne typen "argumentasjon" lå for øvrig til grunn for inkvisisjonens forfølgelse av "kjettere" som hevdet at jorden var rund.

Det er også et tankekors at hele fem dommere i Høyesterett dissenterte. De mente at Kjuus` uttalelser ikke var straffbare overhodet. Rettstilstanden var da, etter mitt syn, såpass uklar at selv om man kom til at uttalelsen i seg selv var i strid med straffeloven, så burde man klart ha vurdert om ikke Kjuus allikevel skulle ha blitt frifunnet etter strl.§57 om unnskyldelig rettsvillfarelse; noe Erik Gjems-Onstad skriver i en kronikk i Aftenposten 14.januar 1998 (vedlegg 1). Dette spørsmålet blir overhodet ikke vurdert av retten.

1.3.4 Boot Boysdommen (Rt.2002 s.1618)

Under en nynazistisk marsj holdt Sjølie en tale der han blant annet sa "hver dag raner, voldtar og dreper innvandrere nordmenn,". Uttalelsene minner svært om de følelsesladde uttalelsene om knivstikkende fremmedarbeidere i Morgenavis-dommen. Retten kom til at dette måtte anses som en følelsesladd overdrivelse uten "reelt meningsinnhold", og at det derfor ikke var i strid med strl.§135a å fremsette en slik påstand. Denne delen av Morgenavis-dommen ble gjengitt og lagt til grunn også i denne saken. Sjølie ble frikjent.

Retten kom til at både jøder og innvandrere ble omtalt nedsettende og krenkende, men at det ikke ble fremsatt trusler, ei heller gitt anvisning på konkrete tiltak overfor disse gruppene. Det ble også lagt vekt på at det dreide seg om en enkeltstående apell i motsetning til i løpeseddeldommen der uttalelsene ble fremsatt i stort omfang (s.1630).

Jeg har imidlertid vanskelig for å forstå at det skal spille noen rolle om en uttalelse blir fremsatt èn enkelt gang, som i en tale, eller blir spredd i et større antall løpesedler så lenge begge uttalelsene blir fremsatt offentlig i begge tilfeller.

Andenæs` kritikk av Kjuusdommen var langt på vei en kritikk av flertallets tolkning av det aktuelle partiprogrammet.

Flertallet utledet mer fra partiprogrammet enn det var dekning for, ble det hevdet. Denne kritikken stilte mange seg bak.

I Boot Boys dommen la derimot flertallet stor vekt på legalitetsprinsippet, og at man ikke kunne straffes for noe mer enn det man faktisk hadde sagt. Uttalelsene var ikke i seg selv sterke nok, og all symbolbruken rundt uttalelsene ble ikke vektlagt i særlig stor grad. Dommen kan dermed langt på vei sies å samsvare med deler av den kritikken som ble rettet mot Kjuus-dommen. Hvorvidt resultatet i Boot Boys dommen var påvirket av denne kritikken er det selvfølgelig umulig å si noe om, det vet bare dommerne i saken.

Avgjørelsen i Boot Boys dommen ble imidlertid klaget inn for FNs

rasediskrimineringskomité. Komiteen mente at støtten til nazismen måtte oppfattes som tilskyndelse til rasediskriminering, om ikke også til vold.
(<http://www.dep.no/jd/norsk/dok/regelverk/rundskriv/012041-250019/dok-bn.html>)

Konklusjonen var at frifinnelsen medførte et brudd på rasediskrimineringskonvensjonen.

Den store debatten som fulgte etter Kjuus-dommen var fraværende etter Boot Boys dommen.

Det kan skyldes flere ting. Kjuus-dommen ble utsatt for sterk kritikk, mens de fleste jurister var kanskje enige med flertallet i Boot Boys dommen?

Videre ble det vedtatt endringer i både strl. §135 a og i GrL. §100. Det er nærliggende å anta at de endringene dette medførte i rettstilstanden langt på vei tilfredsstilte de som var kritiske til Høyesteretts avgjørelse i Boot Boys-dommen.

2 Nye endringer

2.1 Strl. §135 a

Etter Sjølie-saken har strl. §135a blitt endret to ganger. I 2003 ble det lagt til en bestemmelse om at bruk av symboler også omfattes av paragrafen.

Ved den nye diskrimineringsloven av 2005 er straffeloven §135 a gitt en ny utforming.

Maksimumsstraffen er nå hevet fra to til tre års fengsel.

Grov uaktsomhet er nå tilstrekkelig til domfellelse (tidligere var kravet forsett).

Tidligere var det et krav at rasistiske meddelelser ble fremsatt offentlig eller på andre måter fremsatt for en større gruppe. Nå holder det at meddelelsene er **egnet** til å nå et større antall personer. Det innebærer at budskap som settes fram i radio, fjernsyn og over åpne nettsider kan rammes, uavhengig av om budskapet faktisk når et større antall personer.

(<http://www.odin.no/jd/norsk/dok/regelverk/rundskriv/012041-250019/dok-bn.html>
)

"Under sin behandling av grunnlovssaken uttalte flertallet i kontroll- og konstitusjonskomiteen blant annet følgende om forholdet mellom ytringsfrihet og rasistiske ytringer, jf. Innst. S. nr. 270 (2003–2004) side 22 (punkt 4.5.1):

"Flertallet understreker i denne sammenheng at terskelen for hva som kan regnes som kvalifisert krenkende uttalelser i rettspraksis kan synes noe høy."
(<http://www.odin.no/jd/norsk/dok/regelverk/rundskriv/012041-250019/dok-bn.html>
)

I st.mld.26 (2003-2004) uttalte ytringsfrihetskommisjonen imidlertid følgende:

"Kommisjonen ser ingen grunn til at Norge, med en rimelig våken offentlighet, skulle gå lenger i retning av strafferettslige sanksjoner ved diskriminerende ytringer enn det som er et allment godtatt internasjonalt minimum."

(St.mld.nr.26 (2003-2004)punkt 4.5.4 jfr. st.mld.nr.42 punkt.6.5, jfr.NOU 1999:27 punkt. 6.3.3.4)

2.2 Grl. §100

Gr. §100 ble også endret i 2004. Blant annet slås det fast at begrensninger i ytringsfriheten må foreligge i lovs form.

Dette er i seg selv noe underlig da Grunnloven etter lex superior prinsippet står over vanlig lov.

Vi har altså den besynderlige situasjon at Grunnloven selv slår fast at den skal vike for vanlig lov (av lavere rang) i kollisjonstilfelle når det gjelder begrensninger i ytringsfriheten. Riktignok hadde Høyesterett tidligere tolket lovverket dit hen at f.eks. strl. §135a innebar en innskrenkning i Grl. §100, men ved å lovfeste en slik adgang (i Grunnlovs form) sementerer politikerne denne rettstilstanden, og åpner for at også andre begrensninger i Grl.§100 kan vedtas i lovs form (og da med alminnelig flertall i Stortinget).

Nå sies det i Grl. §100 at begrensninger i ytringsfriheten må være forsvarlige holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelse. Denne begrunnelse er i Grl.§100 første ledd definert som "Sandhedssøgen, Demokrati og Individets frie Meningsdannelse".

En slik begrensning sier imidlertid ikke stort. Ordlyden er nemlig eksakt den samme som i EMKs bestemmelse om ytringsfrihet, og i praksis har det blitt akseptert til dels ekstreme innskrenkninger i ytringsfriheten uten at det har blitt ansett for å være i strid med EMK. I NOU 1999:27 punkt 6.1.1 kan vi lese følgende om endringene i Grl. §100:

"I den følgende drøftelse har kommisjonen funnet det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i de interesser og verdier (konfliktområder) som kan begrunne innskrenkninger i ytringsfriheten etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) artikkel 10, 2. ledd, slik denne artikkel er fortolket gjennom rettspraksis av Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD). Å knytte konfliktområdene til EMK på denne måten gir for det første den fordel at man kan oppnå en enhetlig begrepsbruk. For det annet gir det anledning til å markere yttergrensene for hvor langt Norge kan gå i begrensninger av ytringsfriheten uten å bryte med internasjonalt anerkjente prinsipper om menneskerettigheter, idet de begrensninger som følger av art. 10, 2. ledd må antas å representere disse prinsipper.

....

Generelt må begrensningene i ytringsfriheten være «foreskrevet ved lov» og være «nødvendig i et demokratisk samfunn». Ut over dette er det i EMK, art. 10, 2. ledd spesifisert 11 konfliktområder eller «legitime formål» for begrensninger:

- 1.hensynet til den nasjonale sikkerhet,
- 2.hensynet til den territoriale integritet,
- 3.hensynet til den offentlige sikkerhet,

- 4.forebyggelse av uorden,
- 5.forebyggelse av kriminalitet,
- 6.beskyttelse av helse,
- 7.beskyttelse av moral
- 8.vern av andres omdømme,
- 9.vern av andres rettigheter,
10. forebyggelse av at fortrolige opplysninger blir røpet, og
- 11.vern av domstolenes autoritet og upartiskhet.

De 11 formålene kan deles i to hovedgrupper - vern av individuelle interesser («andres omdømme» og «andres rettigheter») og vern av offentlige interesser (de ni øvrige formål).¹ Individuelle interesser blir drøftet i kapittel 6.2 og offentlige interesser i kap. 6.3.

Listen over legitime formål for begrensninger er, som vi ser, lang. Den er heller ikke uproblematisk. Det har vært innvendt mot den at den i realiteten kan åpne for meget vidtgående innskrenkninger i ytringsfriheten.² Det gjelder ikke minst det niende legitime formål - «vern av andres rettigheter». Dette er ikke kvalifisert til bare å omfatte grunnleggende rettigheter, f. eks. rettigheter som i likhet med ytringsfriheten er nedfelt i bindende internasjonale konvensjoner som menneskerettigheter. Tatt på ordet vil enhver individuell rettighet kunne brukes til å innskrenke ytringsfriheten. En lov som forbyr pressen å kritisere statsledere, vil f. eks. gi statsledere en rett til ikke å bli kritisert, og i utgangspunktet vil derfor håndhevelse av en slik lov ligge innenfor det legitime formål å «verne andres rettigheter». På denne måten kan dette formål gjøres til gjenstand for samme type kritikk som passusen «selv vist ..(..).. Ulydighed mod Lovene..» i nåværende GrL §100.

Kommisjonen har i sitt eget grunnlovsforslag valgt ikke å lage en tilsvarende liste, som åpner for praktisk talt alle typer av formål som legitimt kan begrunne inngrep i ytringsfriheten og som derfor er av liten selvstendig betydning. Vi har valgt å spesifisere kriteriene for begrensninger i ytringsfriheten på et annet nivå, jf. kap. 10. Dette er for så vidt også gjort i EMKs art. 10, idet det forut for listen sies at begrensningene må være «nødvendige i et demokratisk samfunn». I EMDs rettspraksis er det ofte henvist til denne passus, og generelt må denne praksis sies å være liberal. Listen ovenfor representerer i vår sammenheng først og fremst en momentliste som er egnet til å styre diskusjonen." (NOU 1999:27 punkt 6.1.1)

Eksempler på hvor intetsigende "begrensningen" om at begrensninger i ytringsfriheten må være forsvarlige holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelse finner man i en lang rekke europeiske land.

Et skrekkeeksempel er Tyskland der man ikke bare har forbudt nazismen som politisk bevegelse, men også fengsler folk for å nynne melodien til Horst Wessel Lied (populær nazi-marsj fra 1930-tallet) fordi den er forbudt etter seksjon 86 og 86a i den tyske straffeloven (<http://en.wikipedia.org/wiki/Horst-Wessel-Lied>).

Kjemikeren Gernar Rudolf sitter fengslet for innholdet i sin faglitterære rapport "The Rudolf Report" der han benytter seg av sin ekspertise som kjemiker til å hevde at gassing av mennesker i Auschwitz var en umulighet.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Gernar_Rudolf)

Den snart 70 år gamle Ernst Zündel sitter også i tysk fengsel for å ha finansiert og skrevet litteratur der det stilles spørsmålsteget ved holocaust (selv om denne aktiviteten fant sted i Canada der Zundel har bodd de siste 40 årene av sitt liv).

(http://en.wikipedia.org/wiki/Ernst_Z%C3%BCndel#German_trial)

Også i Belgia og i Frankrike har folk blitt straffet og fengslet for å ha produsert faglig kritikk av den offisielle historien om de tyske konsentrasjonsleirene.

Ikke bare de som selv produserer dette materialet blir straffet etter tysk lov, men også de som oversetter det.

Fred Leuchter ble innkalt som ekspertvitne i en rettssak i Canada der Ernst Zündel var tiltalt for å ha stått bak pamfletten ("Did Six Million Really Die"), og dermed brutt canadiske regler om forbud mot rasisme. Zündels forsvarstaktikk gikk ut på å bevise at innholdet i pamfletten var vitenskapelig korrekt.

Ressonnementet var at man ikke kan straffes for vitenskapelige påstander som holder stikk, selv om disse rører ved den påståtte utryddelsen av jøder under den annen verdenskrig. Leuchter ble derfor innkalt på bakgrunn av sin ekspertise innen bygging av gasskamre for henrettelser av dødsdømte fanger i USA.

Leuchter reiste blant annet til Auschwitz og undersøkte bygningene, prøver fra veggene i de påståtte gasskamrene for analyse ved amerikanske laboratorier osv.

Rapporten han lagde fikk navnet "The Leuchter Report" og tyskeren Günter Deckert oversatte denne rapporten til tysk og ble prompte straffet for dette (http://de.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCnter_Deckert).

Å stille spørsmålsteget ved holocaust er for øvrig forbudt i hele 12 europeiske land (http://en.wikipedia.org/wiki/Holocaust_denial)

Holocaustfornekterne (eller "revisjonistene" som de selv omtaler seg som) har gjentatte ganger forsøkt å klage sine saker inn for menneskerettighetsdomstolen, men sakene blir alltid avvist, gjerne med en henvisning til art.17 i EMK som oppstiller et forbud mot misbruk av rettigheter. Det må forstås slik at gjeldende EMK-praksis anser det å publisere informasjon som stiller seg kritisk til den historiske begivenheten som holocaust som et misbruk av ytringsfriheten, med den følge at medlemsstatene fritt kan fengsle de som publiserer slik informasjon uten at det innebærer et brudd på EMK.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Holocaust_denial#Laws_against_Holocaust_denial)

Når det å stille seg tvilende historiske påstander er forbudt er det ikke bare snakk om en ekstrem inngripen i ytringsfriheten, men det sparker også ben under tanken om fri forskning og et fritt akademia.

I og med at dette ikke representerer brudd på statenes forpliktelser under EMK, må det bety at også norske myndigheter kan, hvis de ønsker det, vedta like

strengt begrensninger i ytringsfriheten uten at det bryter med verken EMK eller Grl. §100.

Med den nye Grl. §100 kan altså et hvilket som helst stortingsflertall vedta en formell lov som innskrenker ytringsfriheten.

Domstolenes prøvelsesrett forsvinner hva angår ytringsfrihet da ytringsfrihetsparagrafen i Grunnloven i seg selv gir en "blankofullmakt" til beskjæring.

Begrensningen som ligger i at lov som beskjærer ytringsfriheten må la seg forsvare "holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelse" er, som beskrevet overfor, i praksis totalt uten innhold da det forutsettes at bestemmelsen skal praktiseres likt som den tilsvarende bestemmelsen i EMK og EMK (sett i lys av EMDs praksis) tillater så og si ethvert inngrep, noe lovgiver selv har påpekt.

I praksis har da Grunnloven, på et av sine mest sentrale punkter, lavere stilling en formell lov.

Hvor mye ytringsfrihet vi skal ha er nå i praksis opp til det enkelte stortingsflertall da disse når som helst kan vedta en formell lov som griper sterkt inn i ytringsfriheten, og enhver skranke den tidligere bestemmelsen satte for dette er i praksis borte.

Satt på spissen kan vi si at ytringsfriheten er redusert fra Grunnlovs rang til en mellomstilling mellom formell lov og en forskrift.

Med tanke på at ytringsfrihet er en forutsetning for demokrati og sannhetssøken er dette svært alvorlig.

Selv om det neppe er aktuelt er det nå i prinsippet adgang til å vedta lover som innskrenker politiske ytringer, meningsytringer, kritikk av områder som et stortingsflertall vil ha taushet om osv. Man kan altså langt på vei sparke ben under både individuelle rettigheter (sannhetssøken og retten til å delta aktivt i det politiske liv), demokratiet samt den akademiske friheten (ved f.eks. å forby publisering av forskjellige typer forskningsarbeid (typisk holocaustfornektelse, biologiske teorier og funn som støtter opp under raseteorier, økonomiske rapporter som beskriver regjeringens økonomipolitikk negativt osv.).

For ordens skyld nevner jeg at ordlyden i Grl. §100 ble noe endret også i 2006, men at disse endringene ikke har videre relevans for denne oppgaven.

3 Norge i internasjonal sammenheng

Det kan være interessant å se på hvordan Norge står i avveiningen mellom ytringsfrihet og diskrimineringsvern i forhold til andre land det er naturlig å sammenligne seg med.

Som nevnt i forrige avsnitt mente ytringsfrietskommisjonen at Norge ikke burde gå lenger i å sanksjonere diskriminerende ytringer enn det som er et "allment godtatt internasjonalt minimum".

Det skulle tyde på at det hersker svært stor ytringsfrihet i Norge.

3.1 Norges situasjon sammenlignet med Sverige

Den svenske konstitusjonen slår fast:

"1 § Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad
1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela
upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor ..."

I sin ordlyd er bestemmelsen ganske så absolutt. Det innfortolkes imidlertid en del begrensninger, i vårt tilfelle er det mest interessant for straffebestemmelsen om "hets mot folkgrupp" som tilsvarer den norske strl. §135 a.

Den svenske konstitusjonen har også fastslått møte- og demonstrasjonsfrihet. Det har ikke den norske Grunnloven.

Bestemmelsene har imidlertid visse begrensninger:

"14 § Mötesfriheten och demonstrationsfriheten får begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken. I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsot.

Föreningsfriheten får begränsas endast såvitt gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av folkgrupp av viss ras, med viss hudfärg eller av visst etniskt ursprung." Lag (1988:1443)

Man kunne tolke foreningsfrihetens begrensning slik at nasjonalistiske eller innvandringsfiendtlige grupperinger var forbudt, men det virker ikke å være tilfelle. Blant annet stiller det åpent nazistiske "Nationalsocialistisk Front" til valg i Sverige. Adgangen til å forby disse partiene er imidlertid til stede i svensk Grunnlov.

Når lederen av partiet Hvit Valgallianse ble domfelt for uttalelser fremlagt i partiprogrammet ble det vektlagt av Høyesterett at en slik domfellelse ville være jevngodt med å forby partiet, noe som var prinsipielt uheldig nettopp med tanke på friheten til å stifte partier, en frihet som er som er forutsatt, men ikke eksplisitt slått fast, i norsk Grunnlov.

I og med at domfellelsen kun ville innebære et indirekte forbud mot partiet og ramme de spesifikke uttalelsene i partiprogrammet og ikke var et forbud mot partiet som sådan, så var ikke dette argumentet i seg selv nok til frifinnelse fra flertallet i Høyesterett.

Nils E. Øy skrev en artikkel om norsk og svensk yringsfrihet på hjemmesiden til Norsk redaktørforening.

Her påpekte han blant annet at norsk Høyesterett i perioden 1970-1994 har behandlet nærmere 40 krenkelsessaker i forbindelse med massemedia. I Sverige ble det i samme periode kun behandlet fire saker.

Hva angår underrettene i begge land så var antall injuriersaker mot massemedia i norske domstoler i 1990-årene nesten tre ganger så høyt som i Sverige (96 mot 36) og antall domfellelser var også færre i Sverige enn i Norge.

(<http://www.nored.no/default.asp?aid=14736&gid=6770>)

Dette kan tyde på at det hersker større ytringsfrihet i Sverige enn i Norge rent generelt, men er dette tilfelle når det er snakk om ytringer som oppfattes diskriminerende?

I Sverige har man en lov som heter "lag om forbud mot politiska uniformer".

§1 lyder som følger:

"Bärande av uniform eller liknande klädedräkt, som tjänar att utmärka bärarens politiska meningsriktning, vare förbjudet. Förbud som nu sagts avser jämväl uniformsdel, armbindel eller annat därmed jämförligt i ögonen fallande kännetecken."

Dette forbudet vil blant annet ramme (blant annet) uniformerte nasjonalister og nazister. Et tilsvarende forbud har vi ikke i Norge.

Svensk straffelov §8 omtaler "hets mot folkegrupper":

"Den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids, hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelser, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år, eller om brottet är ringa, till böter."

I en rapport fra et nordisk seminar om ytringsfrihet i 2003 ble det uttalt følgende (om Boot Boys-dommen):

"I norsk lov blir det her et avveiningsproblem mellom Grunnlovens paragraf 100, ytringsfrihetsparagrafen, og straffelovens paragraf 135, rasismeparagrafen. I Sverige ville Sjølie formodentlig ha blitt dømt med hjemmel i forbudet mot "hets mot folkgrupp".

(<http://www.norden.org/pub/ebook/2004-509.pdf>)

Selv om vi nå nylig har fått et generelt forbud mot rasistiske symboler i strl. §135a, innebærer det bare at symboler skal vurderes opp mot ordlyden i bestemmelsen og vurderes på samme måte som en tekst. Det betyr ikke at enhver symbolbruk rammes av §135 a (det må f.eks. fortsatt dreie seg om en kvalifisert krenkende ytring, symbolet er her ytringen).

(<http://www.stortinget.no/inno/2002/200203-029-003.html>)

I Sverige har myndighetene derimot slått langt hardere ned på nasjonalistisk og rasistisk symbolbruk.

I 2005 ble et medlem av partiet Nationalsocialistisk Front dømt til en måneds fengsel for å ha båret et armbind med et hakekors på i en privat sammenheng arrangert av partiet.

(http://www.aftonbladet.se/vss/telegram/0,1082,66310882_852___,00.html)

Etter norsk rett ville dette ikke ha kunnet ført til domfellelse da symbolbruken må være fremsatt offentlig eller "egnet til å nå et større antall personer" for å kunne

rammes av strl. §135 a.

Svensk rett har ingen slik bestemmelse og det innebærer at rasistiske uttalelser fremsatt i en privat samtale (f.eks. mellom to familiemedlemmer innenfor husets fire vegger) faktisk er straffbare.

Svenske domstoler har også dømt ungdommer som bærer klesplagg med symboler som **ikke** er hakekors eller andre nazistiske symboler, men som **ligner**. I en sak ble det lagt vekt på at merkene på en uniform var sirlig plassert på en slik måte at domstolene mente at helhetsinntrykket var at uniformen var fra Hitler-Tyskland. Påkledningen ble vurdert som en meddelelse som kunne oppfattes som en nedvurdering av folkegrupper.

Kombinasjonen av merker kombinert med klær av viss farge og snitt kunne samlet oppfylle kravet til "hets mot folkgrupp".

(http://www.dep.no/jd/norsk/dok/andre_dok/rapporter/012041-220002/hov002-bu.html)

I 1997 ble det avgjort at en romersk hilsen (også kjent som "fascisthilsen/nazihilsen") også er straffbart som "hets mot folkgrupp". I denne saken ble det utdelt ubetinget fengsel i to måneder til fem av de syv som hadde hilst.

(http://www.dep.no/jd/norsk/dok/andre_dok/rapporter/012041-220002/hov002-bu.html)

Å rope "sieg heil" er også ansett for å være "hets mot folkgrupp" i Sverige:

(http://www.st.nu/harkiv/si/sieg_heil/)

I Norge er dette i seg selv ikke forbudt.

I hovrätten för Övre Norrland 7. desember 1998 ble en universitetslærer og en foredragsholder dømt for i et foredrag å ha omtalt holocaust som en myte oppfunnet av en jødisk konspirasjon.

Retten kom til at det ikke var forbudt å nekte for holocaust, men at beskyldningene om en jødisk verdenskonspirasjon var hets mot jøder og dermed forbudt.

(http://www.dep.no/jd/norsk/dok/andre_dok/rapporter/012041-220002/hov002-bu.html)

På bakgrunn av frifinnelsen i Boot Boysdommen, der jøder ble langt krassere kritisert enn i denne svenske saken, er det ganske klart at dette ikke ville ha holdt til domfellelse hvis saken hadde kommet opp for en norsk domstol.

Det kan også virke som om svenske domstoler har en lavere terskel for hva som skal anses for å være straffbar rasisme. En 17 år gammel jente skrev "send hjem alle svartinger" i sin interaktive dagbok som hun la ut på internett.

Hun ble dømt etter svensk rasismelovgivning.

(<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,777755,00.html>)

Svensk Høyesterett frifant imidlertid pastor Åke Green for å ha kalt

homoseksualitet "abnormt" og en "kreftsvulst i samfunnet".
(http://sv.wikipedia.org/wiki/Hets_mot_folkgrupp)

En sak som lignet på saken mot Green ble brakt frem for norsk Høyesterett i 1984 (Rt 1984 s.1359).

En pastor fordømte i denne saken homofili i et radioprogram (etter å ha blitt provosert av en innringer).

Høyesterett kom til at en bønn om å fjerne praktiserende homofile, og folk som oppfordrer til homofili, fra ledende stillinger nok var straffbart etter strl. §135a, men mente at andre meget skarpe uttalelser ikke var det.

Hva angår diskriminerende uttalelser mot homofile virker det som om svensk og norsk rett har nokså lik grensegang mellom ytringsfrihet og diskrimineringsvern.

Når det gjelder nazistiske uttrykksformer så er svensk rett klart vesentlig strengere enn den norske.

Hva angår ikke-nazistiske uttalelser mot etniske minoriteter virker det også som om svensk domspraksis er langt strengere enn den norske.

3.2 Norges situasjon sammenlignet med Danmark

Den danske Grunnlovens § 77 lyder som følgende:

"Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres."

Selv om den er kort er den i sitt innhold relativt lik den nåværende norske. I likhet med den norske åpner den for at ytrings- og trykkefriheten kan begrenses ("under ansvar for domstolene"). Videre forbyr den sensur slik også den norske gjør (den norske har imidlertid et visst forbehold ved at sensur kan aksepteres for "beskytte Børn og Unge imod skadelig Paavirkning fra levende Billeder" samt at brevsensur kun kan tillates i anstalter).

Den danske straffebestemmelsen om rasisme er i sin ordlyd også ganske lik vår:

"266 b. Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Ved straffens udmåling skal det betragtes som en skærpende omstændighed, at forholdet har karakter af propagandavirksomhed. "
(http://www.retsinfo.dk/_LINK_0/0&ACCN/A20030081429)

Den danske bestemmelsen har en maksimumsstraff på 2 år (som i Sverige) mens den norske maksimumsstraffen etter §135a er 3 år. Ellers har den danske bestemmelsen, i likhet med den norske, et krav om at uttalelsen må være fremsatt offentlig eller i en "videre krets" (den norske bestemmelsen taler om uttalelser som er "egnet til å nå et større antall personer". I dette ligger det neppe noen vesentlig forskjell fra den danske bestemmelsen). Den danske bestemmelsen krever forsett mens det er tilstrekkelig for domfellelse etter den norske bestemmelsen at man har opptrådt grovt uaktsomt.

Den danske bestemmelsen inneholder i sitt andre ledd som vi kan se en bestemmelse om straffeskjerpelse der uttalelsen har karakter av propagandavirksomhet.

Det betyr at organisert rasisme, etter paragrafens ordlyd, er ment å skulle rammes hardere innenfor de strafferammene den danske bestemmelsen oppstiller enn hva gjelder for den norske §135a.

I 2001 ble politikeren Michael Rex dømt for å ha sagt "...islam er ikke en religion i tradisjonell forstand. Det er en terrororganisasjon, som prøver å åpne verdensherredømmet ved vold.« (Dansk Folkepartis årsmøte, september 2001)"

Politikerne Morten Messerschmidt og Kenneth Kristensen ble dømt for å ha sagt "Massevoldtgænger, Grov vold, Utrygghed, Tvangsægteskaber, Kvindeundertrykkelse, Bandekriminalitet: Det er, hvad et multietnisk samfund tilbyder os.« (Plakat- og annonsetekst, februar 2001)" (<http://www.humanisme.dk/vi-anmelder/retspraksis.php>)

I og med at disse uttalelsene ble fremsatt i en politisk debatt er det nærliggende å sammenligne de med Kjuus-dommen. I Kjuus-dommen var imidlertid saken den at Hvit Valgallianse i sitt valgprogram foreslo tiltak som ble ansett som meget store inngrep og integritetsbrudd i den fargede befolkningen. Faktum er derfor ganske annerledes fra disse dommene der det var snakk om nedsettende uttalelser om religionen Islam og kritikk av flerkulturen, mens partiprogrammet til Hvit Valgallianse tok sikte på virkemidler for å bevare Norge hvitt, uten at programmet i seg selv inneholdt nedsettende kommentarer om innvandrere eller deres religion og kultur.

Sak nr.2 minner om uttalelsene fremsatt i Boot Boys dommen. Der uttalte Høyesterett at selv om uttalelser om at utlendinger voldtar og dreper nordmenn hver eneste dag var en overdrivelse og en generalisering, så var det ikke straffbart. I den danske saken ble imidlertid uttalelsene spredt via plakater og annonser, og nådde dermed et langt større publikum enn talen til Boot Boys` representant.

En sak som ble brakt inn for EMD var den såkalte "Grønnjakkesaken" (Jens Olaf Jersild mod Danmark).

Her var saken at en journalist ble dømt for et innslag i dansk TV. I denne oppgaven kan det være av interesse å spørre seg om uttalelsene som ble

vurdert å være i strid med dansk rett (av dansk Høyesterett) også ville ført til domfellelse i Norge. En representant fra Grønnjakkene skal blant annet ha sagt:

"...Nordstaterne ville ha', at niggerne skulle være frie mennesker, mand, de er ikke mennesker, de er dyr, ikke, det er helt forkert, mand, det der skete. Folk skulle ha' lov til at holde slaver, det synes jeg ihvertfald." "...en nigger det er ikke et menneske - det er et dyr - det er andre fremmedarbejdere - også - tyrkere og jugoslaver - hvad de så hedder alle sammen"

"Altså - det at de er perkere, dem kan vi ikke lide - vel - og så kan vi ikke lide deres mentalitet ...Det vi ikke kan lide, det er når de farer rundt i Zimbabwetøj og så snakker hula-hula-sprog ude på gaden..." " De sidder for narko alle perkere."

Disse uttalelsene ville utvilsomt være i strid med norsk strafferett i og med at de ble fremsatt i massemedia (jeg tar det for gitt at disse uttalelsene oppfyller kravet til en kvalifisert krenkende og diskriminerende uttalelse)

Politikeren Mogens Glistrup har gjentatte ganger blitt anmeldt for brudd på strl.§266 b. I en sak avgjort av dansk Høyesterett i år 2000 uttalte Høyesterett følgende:

"Tiltaltes udtalelser under tv-udsendelsen indeholdt det klare budskab, at alle her i landet boende muslimer, der stammer fra en vis kreds af lande, vil kastrere og dræbe Danmarks øvrige befolkning, så snart de bliver mange nok til at gennemføre en sådan udryddelsesproces, og at de derfor tilhører en gruppe af verdensforbrydere. Tiltalte lagde hermed en befolkningsgruppe for had på grund af dens tro og oprindelse. Tiltaltes udtalelser er således groft forhånende og nedværdigende over for denne befolkningsgruppe."
(H.D. 23. august 2000 i sag I 445/1999)

Det kan synes som om de utsagnene som bringes inn for dansk rett (særlig Høyesterett) inneholder en noe grovere tone i sine beskrivelser av og påstander mot de fremmedkulturelle. Dette kan ha å gjøre med at den danske innvandringsdebatten rent generelt har en annen, og skarpere, retorikk enn det vi ser i Norge (og i særlig grad Sverige).

(<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=9356051>)

Det ser imidlertid ikke ut til at danske domstoler verken er særlig strengere eller mildere i sin praktisering av den danske straffelovs §266 b enn hva norske domstoler er i sin praktisering av vår strl. §135a.

Men kan det tenkes det allikevel skjuler seg forskjeller under overflaten?

Kan det f.eks. tenkes at dansk henleggelsespraksis er annerledes enn vår i rasismesaker?

I følge Antirasistisk senter viser kriminalstatistikken at det ble etterforsket 453 saker vedrørende brudd på strl. §135a i perioden 1987 til 1999. 73 saker ble oppklart (16%) mens 31 saker endte med anmeldelse.

(<http://test.rezer.no/media/633/blind.pdf>)

Den danske organisasjonen "SOS mod Racisme" har utarbeidet en tilsvarende oversikt som ble tilsendt etter forespørsel (se vedlegg 2).

Her kommer det frem at det i perioden 2000-2005 ble levert inn 243 anmeldelser for brudd på §266 b.

73 ble registrert som "avgjort". 35 av sakene er imidlertid oppført under kategorien "tiltale oppgivet" hvilket betyr at disse sakene ender som henlagte. Vi sitter da igjen med 243 anmeldelser og 38 (15,6%) saker som faktisk kom ble møtt med en rettslig reaksjon.

Som vi ser er dette svært likt den norske situasjonen. Antall anmeldelser er omtrent likt, folketallet er omtrent likt og antallet saker (i prosent) som faktisk ender med rettslig reaksjon er nesten helt lik.

4 Effekten av å ha et strafferettslig ansvar for rasisme

Et viktig spørsmål er selvfølgelig om straffebestemmelser som setter forbud mot rasisme faktisk virker etter sin hensikt.

Har land med sterke inngrep i ytringsfriheten på rasediskrimineringsområde mindre rasisme enn andre?

Den såkalte "hverdagsrasismen" er vanskelig å måle, men utbredelsen av organiserte nazistiske og rasistiske organisasjoner bør gi en viss pekepinn på hvor effektiv et lands rasediskrimineringslovgivning er (det er her viktig å skille mellom innvandringsmotstandere, rasister og høyreekstremer. Tallene nedenfor omfatter kun organiserte høyreekstremister).

De strengeste forbudene mot nazisme og rasisme finner vi i Tyskland. Allikevel er det her (særlig i det tidligere øst-Tyskland) at ny-nazistene står sterkest i vest-Europa.

(<http://no.wikipedia.org/wiki/Nynazisme#Utbredelse>).

Det kan være lett å peke på særegne historiske forhold i Tyskland for å forklare dette, men det landet med klart flest "skinheads" (en spesiell form for høyreekstremister) i verden er faktisk Russland.

(http://www.sptimes.ru/index.php?action_id=2&story_id=3305)

Spørreundersøkelser i Russland viser for øvrig at 61% støtter utsagnet "Russland for russere", 60% ønsker å begrense innvandringen fra Kaukasus, 51% ville ha strengere innvandringspolitikk overfor kinesere og 41% ønsket begrensninger i forhold til jødisk innflytelse i landet.

(<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,674718-2,00.html>)

Man kan altså ikke kun peke på Tysklands fortid for å begrunne den tilsynelatende ineffektiviteten til den tyske straffelovgivningen hva angår forbud mot rasisme og nazisme.

Selv om nazistiske og fascistiske organisasjoner er forbudt i Tyskland, Østerrike, Nederland og Italia har ytterliggående, nasjonalistiske partier blitt valgt inn i styrende organer i alle disse landene

(<http://no.wikipedia.org/wiki/Nynazisme#Utbredelse>).

Her i Skandinavia er det Sverige som leder an med klart flest organiserte nynazister.

I følge Antirasistisk senter består det norske høyrekestrime miljøet av en kjerne på ca. femti dedikerte aktivister og "noen få hundre sympatisører".

(<http://www.antirasistisk-senter.no/media/684/xt2004.doc>)

Dette er omtrent det samme tallet som i Danmark der man i år 2000 antok at det var ca. 100-150 aktive nynazister i Danmark.

Det tilsvarende tallet i Sverige var i 2000 et sted mellom to og tre tusen nynyazister.

(<http://www.holocaust-uddannelse.dk/effertid/nynazisme.asp>)

Selv om Sverige praktiserer forbud mot rasisme langt strengere enn Norge og Danmark har dette altså ikke motvirket utbredelsen av organisert nazisme, tvert i mot.

Det kan altså synes som at strengere straffer og mer inngripende tiltak i seg selv ikke er spesielt effektivt for å motvirke den organiserte rasismen.

Både Tyskland og USA har en nyere historie preget av sterk motstand mot etniske minoriteter. Tyskland med sin nazi-fortid, og USA med framveksten av Ku Klux Klan, og de sterke motsetningene mellom hvite og fargede under avviklingen av segregeringen på 60-tallet.

Allikevel har disse to nasjonene avveid hensynet til ytringsfrihet vs. hensynet til vern av etniske minoriteter svært forskjellig. USA har et meget sterkt ytringsfrihetsvern, konstitusjonelt forankret som "the first amendment" til den amerikanske Grunnloven. Teksten garanterer, uten forbehold, absolutt ytringsfrihet (selv om visse begrensninger i forhold til pressen, vedrørende pornografi og behovet for vern av sensitiv, statlig informasjon blir praktisert).

Dette innebærer at grupper som KKK (i teorien) fritt kan holde demonstrasjoner på lik linje med andre organisasjoner med politiets beskyttelse. (se f.eks.

<http://www.asne.org/kiosk/writingawards/1998/pittsburgh1.htm>)

Dette står som en skarp kontrast til forbudet mot holocaustbenektelse, og totalforbudet mot nazisme og neo-nazisme i Tyskland.

En av de største antirasistiske organisasjonene i USA er Southern Poverty Law Center.

De anslår at antallet medlemmer i såkalte "white supremacy" grupperinger ("white supremacists" blir i USA langt på vei brukt som et samlebegrep på samme måte som vi bruker ordet "høyreekstremister" her i Norge) til å være mellom 100.000 og 200.000 (tallene er fra 1999. Jeg kontaktet SPLC med spørsmål om nyere og mer presise tall var tilgjengelig, men slik statistikk ble ikke ført i USA og nyere overslag var ikke å oppdrive).

(http://www.publiceye.org/hate/hate99ASA-09.html#P373_25375)

Året etter (2000) ble antallet aktive høyreekstreme i Tyskland anslått av offisielle myndigheter til å være 50.000.

(<http://www.commondreams.org/views/123100-104.htm>)

Antallet innbyggere i Tyskland er ca. 82.5 millioner (http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Germany) mens innbyggertallet i USA er på ca. 300 millioner (http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_USA), dvs. at USA har nesten fire ganger så mange innbyggere og mellom dobbelt og fire ganger så mange organiserte høyreekstreme. Det betyr at antallet høyreekstreme i Tyskland tilsvarer det høyeste estimatet for USA.

USAs rettssystem, med svært store individuelle friheter og meget få innskrenkninger i ytringsfriheten, har altså ikke flere høyreekstreme i forhold til folketallet enn Tyskland (så fremt vi legger det høyeste estimatet for USA til grunn), som går ekstremt langt i å forby høyreekstremisme og nazisme.

Nå er det mange faktorer som spiller inn når man skal avgjøre effekten av en lov, men det "raske overblikket" jeg nå har foretatt indikerer at effekten av å forby rasistiske ytringer har begrenset effekt.

Den samfunnsmessige negative effekten kan imidlertid være stor.

Når man forbyr ytringer og grupperinger, så risikerer man som samfunn å tape noe både hva angår personlig frihet og hva angår demokrati.

Et skrekkeeksempel her er belgiske myndigheters forbud mot partiet Vlaams Blok.

Vlaams Blok var det femte største partiet i Belgias parlament, men i og med at en av partiets kjernesaker var selvstendighet for Flanderen så hadde partiet naturlig nok en meget skjev geografisk fordeling av stemmer.

I enkelte delstater hadde Vlaams Blok så mye som 33% av stemmene.

Partiet ble imidlertid dømt for å fremme rasisme, erklært som en kriminell organisasjon, og ble så oppløst. (http://no.wikipedia.org/wiki/Vlaams_Blok) (<http://vlaamsblok.be/index.shtml>)

Prinsipielt sett er det ikke forskjell på kriminalisere politikken til Vlaams Blok og på kriminaliseringen av partiprogrammet til Hvit Valgallianse i Norge. Allikevel er det ikke til å unngå at effekten av å kriminalisere et parti som har bred oppslutning vil være langt større enn effekten av å kriminalisere et "mini-parti" som Hvit Valgallianse.

Når over 10% av borgerne i et land får beskjed om at deres stemmer ikke skal aksepteres vil det innebære en seriøs undergravelse og sabotering av landets demokrati.

Det eneste man "vant" med dommen var at partiet byttet navn til Vlaams Belang og har fortsatt mer eller mindre i samme spor.

(http://no.wikipedia.org/wiki/Vlaams_Belang)

Det belgiske myndigheter risikerte å tape var troen på, og respekten for, demokratiet samt at de, etter mitt syn, viste en svært lemfeldig holdning overfor det demokratiske idealet om at borgerne selv feller dom over politiske partier ved å (eventuelt) ikke stemme på dem.

Ved å forby (enten direkte eller indirekte) politiske partier sender makthaverne ut et signal: "borgerne kan velge det partiet de vil, så lenge de vil det samme som

oss".

Ikke bare ble det største partiet i Flanderen forbudt, men måten det ble gjort på var også særdeles kritikkverdig.

For det første ble den nylig vedtatte anti-diskrimineringsloven gitt tilbakevirkende kraft på uttalelser gitt i tidsrommet 1997-2000 (<http://vlaamsblok.be/index.shtml>), mens loven først ble vedtatt i 2003 (<http://www.flemishrepublic.org/act.htm>).

For det andre hadde loven omvendt bevisbyrde, dvs. at Vlaams Blok selv måtte bevise at deres politikk **ikke** ville føre til diskriminering.

For det tredje uttalte domstolen at det som stod i tekstene som Vlaams Blok var tiltalt for muligens var sant, men at det var irrelevant fordi partiet hadde en

"kriminell intensjon" bak publiseringen av disse påstandene.

(<http://vlaamsblok.be/index.shtml>)

At partiet ble kriminalisert på en så ekstremt tvilsom måte forsterker inntrykket av at det i vel så stor grad var snakk om en politisk hekseprosess som kamp mot diskriminering.

Hva blir så konsekvensen annet enn misnøye fra borgerne overfor makthaverne i Belgia?

I ytterste konsekvens kan man risikere at de som føler seg utestengt fra den demokratiske prosessen tar andre, kanskje voldelige, midler i bruk.

Sosiologiprofessor Sigurd Skirbekk er inne på dette i sin artikkel

"Rasimefortolkning - kampen om de kulturelle kodene"

(<http://folk.uio.no/sigurds/innv/kode.html>), der han skriver at tabuisering forhindrer kommunikasjon, noe som igjen gjør at sorteringen av holdbare og uholdbare argumenter på begge sider av en debatt ikke finner sted.

Han skriver videre at paradokset ved å tabubelegge en kritisk opposisjon er at man ved dette kan risikere å fremme den aggresjon man vil bekjempe, og også motarbeide de demokratiske verdier man hevder å ville forsvare ved tabuleggingen. Dette fordi opposisjonen kan miste troen på at det nytter å kjempe med demokratiske midler i samfunnet.

Noe tid etter dommen reagerte da også en desillusjonert belgisk tenåring med tilknytning til Vlaams Blok med å drepe utlendinger i Belgia.

(<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=116235>)

Hvorvidt drapet var en desperat motreaksjon på en følelse av at det ikke nyttet å kjempe mot innvandring på demokratisk vis eller ei blir selvfølgelig bare spekulasjoner, men følgende uttalelse fra den høyreekstreme, norske grupperingen Motstandsbevegelsen (tidligere Boot Boys) i etterkant av dommen demonstrerer helt klart at dommen av enkelte høyreekstremister tolkes dithen at demokrati er nytteløst og at dette legitimerer væpnet kamp:

"Hva lærer vi av dette? Det står nå klart at Europas land styres av illegitime okkupasjonsregimer som ikke vil vise noen som helst hensyn ovenfor

medborgerlige rettigheter om det innebærer at de selv må gi fra seg sin makt. Vi er ikke der i Norge ennå, men det er på høy tid å innse hvilke negative krefter vi har å gjøre med. **Vi befinner oss i en krig der våre motstandere ikke kommer å akseptere oss i den demokratiske valgprosessen. De kommer derimot å akseptere oss om de er tvunget til det og da må vi være sterke og konfliktklare.**" (min uthevelse)
(<http://207.226.250.242/artikel.asp?artikkelID=205>)

Nå i ettertid er det nye partiet Vlaams Belang (som kun er det samme partiet omorganisert under et nytt navn) større enn Vlaams Blok var før dommen falt (<http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1487293.ece>).

Det er da betimelig å spørre hva belgiske myndigheter i det hele tatt fikk ut av denne runddansen. Tilsynelatende ingenting.

Det man derimot risikerer ved å stadig innskrenke ytringsfriheten er at demokratiet forvitrer, at folk mister troen på den politiske valgprosessen og, i ytterste konsekvens, at politisk motivert vold som følge av dette blomstrer opp. Lover som har til hensikt å begrense rasisme og diskriminering kan da, i ytterste konsekvens, gi det resultat at samfunnet får **mer** rasisme og rasediskriminering som en motreaksjon, og som vi ser i sitatet fra Motstandsbevegelsen ovenfor, kanskje også en mer voldelig rasisme.

Det er derfor viktig å utvise varsomhet ved vedtagelsen av lover som påvirker demokratiet og grunnleggende personlige friheter som ytringsfrihet; de indirekte konsekvensene kan, som vi ser, bli omfattende.

5 Den videre utviklingen

Fremtidsspådommer er selvfølgelig ingen eksakt vitenskap.

Allikevel kan det være naturlig å se på den senere tids utvikling, både nasjonalt og internasjonalt for å si noe om hvor utviklingen bærer.

Som nevnt tidligere i oppgaven har lovgiveren i forarbeidene til endringen av strl.§135a eksplisitt sagt at den gamle terskelen for domfellelse var for høy. Endringene i strl.§135a innebærer da også at det nå skal mindre til for å få domfellelse for rasisme. Tilsvarende åpnes det nå for vidtgående inngrep i ytringsfriheten i og med den nye Grl.§100.

Det står for meg som rimelig klart at ytringsfriheten i fremtiden vil få mindre vekt i møte med uttalelser og handlinger som kan oppfattes som rasistiske. Kritikkk av den norske rettstilstanden, f.eks. FNs kritikkk av Høyesteretts frifinnelse av Terje Sjølie og CERDs (Committee on the Elimination of Racial Discrimination) kritikkk av Norge (blant annet for å ikke ha noe forbud mot rasistiske organisasjoner) (http://www.dep.no/krd/norsk/dok/andre_dok/nou/016001-020009/hov012-bn.htm l)) vil nok også påvirke lovgiver.

Arbeidet med en ny straffelov er i gang.

Straffelovskommisjonen har foreslått visse, mindre endringer i forhold til dagens §135a.

En bestemmelse tilsvarende første ledd i §135a foreslås videreført, men det

foreslås at uttrykket "diskriminering" forebeholdes andre paragrafer (§20-5). Uttrykket "hatefulle ytringer" anses mer passende og foreslås videreført. Overskriften for paragrafen foreslås å være "hets". Ytringsfrihetskommisjonen har foreslått at bestemmelsen om trosbekjennelse tas ut, men straffelovskommisjonen hevder det er "en nær sammenheng mellom rasisme og hatefulle ytringer rettet mot andre folkegrupper religion" og at bestemmelsen bør videreføres. Alt i alt mener straffelovskommisjonen at den nye bestemmelsen bør dekke hovedinnholdet i den nåværende strl.§135a.
(JD-NOU 2002:4)
(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/NOUer/2002/NOU-2002-04/10/6.html?id=380594>)

EUs rådsdirektiv 2000/43/EF om likebehandling uavhengig av rase eller etnisk opprinnelse som ble vedtatt i år 2000, bærer også bud om strengere EU-lovgivning for å forhindre rasisme. I og med at Norge er forpliktet til å følge store deler av EUs regelverk i og med vedtagelsen av EØS-avtalen vil nok det også påvirke oss.
(<http://www.dep.no/krd/norsk/dok/regpubl/otprp/016001-050049/hov010-bn.html>)

Ikke bare ytringsfrihet, men også annen personlig frihet, så som friheten til selv å velge hvem man vil ansette og hvem man vil selge bolig til beskjæres for å unngå "skjult" rasediskriminering. Dette ble en realitet i og med vedtagelsen av diskrimineringsloven i 2005, samt f.eks. lov om eierseksjoner §3a som også setter forbud mot etnisk diskriminering. Tilsvarende bestemmesler finner vi i lov om husleieavtaler §1-8, lov om bustadbyggjelag § -4 og lov om burettslag §1-5. At lovgiver begrenser friheten til å velge hvem man vil inngå i varige tillitsforhold med (alle disse lovene dreier seg om varige tillitsforhold) i såpass stor grad er oppsiktsvekkende og gjør lovendringene ekstra betenkelige. Lovgiver har faktisk vektlagt anti-diskrimineringshensynet så tungt at diskrimineringslovens §10 oppstiller omvendt bevisbyrde for den som anklages for brudd på loven. Dette viser at lovgiver vektlegger hensynet til å unngå diskriminering særdeles tungt. Hensynet gjelder ikke lenger bare i forhold til straffelovens §135a, men går nå som en rød tråd gjennom hele lovverket. Lovverket sett under ett har tatt en meget kraftig endring i favør av anti-diskriminering på bekostning, vil nok mange si, av diverse personlige friheter, som ytringsfriheten.

Også internasjonalt får bekjempelse av diskriminering, særlig etnisk diskriminering stadig større støtte fra myndighetene. I USA ønsker sterke krefter å kriminalisere såkalt "hate speech", ikke ulikt våre strafferettslige forbud av typen § 135a. "The First Amendment" setter imidlertid en skranke mot vedtagelsen av slike lover, slik vår Grl.§100 **tidligere** gjorde.
(http://en.wikipedia.org/wiki/Hate_speech)

EU-området har mye felles lovgivning og allerede nå har mange land forbud mot f.eks. holoacustbenektelse, noe jeg tidligere har vært inne på.

Nå ønsker Tyskland å få et felleseuropeisk forbud mot holocaustbenektelse og bruk av hakekorset. Dette er jeg kritisk til. Holocaustbenektelse dreier seg jo om å debattere en historisk hendelse (skal vitenskapelig debatt forbys av politiske årsaker?), og hakekorset er jo et flere tusen år gammelt symbol som har en langt større historie enn den som fulgte av Hitlers bruk av symbolet.

Tidligere forsøk på å få felles EU-regler mot rasisme har strandet pga. motstand fra Italia. Men den nye, sosialistiske regjeringen under Prodi har droppet motstanden.

(<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=151942>)

Det er derfor nærliggende å anta at vi om ikke lenge kan se omfattende, felleseuropeiske forbud mot rasisme, nazisme og holocaustbenektelse.

Mengden av internasjonale traktater som forbyr etnisk diskriminering og EMDs rettspraksis, der vidtgående inngrep i ytringsfriheten for å forsvare etniske minoriteter blir akseptert, tilsier også det.

En forsmak på hvor langt EU kan være villige til å gå fikk vi da Jörg Haider og hans Frihetsparti ble valgt inn i regjering som landets nest største parti i år 2000. EU iverksatte da omfattende sanksjoner mot Østerrike. Sanksjonstiltakene var brudd på bilaterale politiske kontakter med Østerrike, innskrenket kontakt med Østerrikes ambassader i EUs hovedsteder, samt at ingen østerikske kandidater til verv i internasjonale organisasjoner fikk støtte.

(<http://www.donika.com/sylosays/art.sanksjoner.htm>)

Dette først og fremst fordi Jörg Haiders parti førte en meget streng linje mot innvandring, med blant annet krav om en grunnlovsbestemmelse som slo fast: "Østerrike er ikke en innvandringsnasjon".

(<http://home.online.no/~ol-enge/art/99-4Innvandring.html>)

Dette viser at selv demokratiet skal kunne fravikes i møte med kravet om innvandring, flerkultur og kamp mot etnisk diskriminering. Dersom EUs reaksjon må forstås dithen at Europas borgere ikke lenger fritt kan velge hva slags innvandringspolitikk de vil ha - herunder om de vil ha innvandring overhodet - så må man langt på vei kunne si at demokratiet i praksis er dødt, eller i hvert fall delvis døende, i Europa. Hvorvidt et land skal ta inn innvandrere eller ei må ene og alene være opp til det landets borgere dersom man skal kunne kalle styreformens demokratisk!

Sanksjonene mot Østerrike ble imidlertid opphevet etter at en ekspertgruppe konkluderte med at menneskerettighetene ble like godt ivaretatt i Østerrike som i resten av Europa.

(<http://www.dagbladet.no/nyheter/2000/09/08/218466.html>)

Dette kan tyde på at det var frykt for overgrep mot de minoritetene som allerede befant seg i Østerrike som var motivasjonen for sanksjonene, og ikke innvandringspolitikken som sådan. Opphevelsen av sanksjonene kan også ha vært en reaksjon på at man anså sanksjonene som uheldige, og at man rett og

slett inntok en pragmatisk holdning når man opphevet dem.

Den massive, politiske fordømmelsen av Jörg Haiders politikk, som kom fra EU allerede før Frihetspartiet ble med i regjeringen, tyder imidlertid på at sterke krefter i EU vektlegger kamp for flerkultur og mot rasediskriminering såpass sterkt at vi i fremtiden kan forvente oss strengere lovreguleringer for å ivareta disse hensynene.

Dette vil også påvirke Norge enten direkte, ved at det vedtas direktiver som vi plikter å følge, eller indirekte ved at det legges press på hele EØS-området for å få innskjerpet lovregler mot rasisme. I og med at ytringsfrihetskomisjonen anbefalte at Norge la seg på et "allment godtatt internasjonalt minimum" når det gjaldt å begrense ytringsfriheten for å bekjempe diskriminerende ytringer, så er det naturlig å si at norske lovgivere (langt på vei) vurderer Norges grensegang mellom ytringsfrihet og rasediskriminering på basis av hva andre land gjør og ikke sett opp mot en objektiv norm. Jo hardere EU går til verks for å bekjempe rasediskriminering, jo høyere vil listen for hva som er et "allment godtatt internasjonalt minimum" ligge.

EUs dreining mot strengere antirasistiske lover bærer dermed bud om en strengere praksis også i Norge.

6 Myndighetspraksis overfor (organiserte) rasister og/eller innvandringsmotstandere

For å få et helhetlig og korrekt bilde av hvordan grensen mellom ytringsfrihet og rasediskrimineringsvern trekkes opp i praksis kan det være fruktbart å se på hvordan lovverket praktiseres av politi, domstoler og påtalemyndigheten overfor høyreekstreme. Problemstillingen blir om høyreekstreme og innvandringsmotstandere i praksis "slipper unna" med handlinger og uttalelser som etter den gjeldende rettstilstanden er straffbare, den høye henleggelsesprosenten for anmeldte brudd på strl.§135a (se tidligere i oppgaven) kan tyde på det.

Eller er det kanskje slik at høyreekstreme/innvandringskritiske grupper blir diskriminert av myndighetene og ikke får den rettssikkerheten og beskyttelsen loven gir dem krav på (og som de trenger for å faktisk kunne utøve ytringsfriheten)?

Jeg vil i derfor denne delen av oppgaven se om det kan spores avvik fra lovverket og vanlig praksis i forholdet mellom myndighetene på den ene siden og rasister og/eller nasjonalister på den annen side.

Jeg ser det da som naturlig å ta for meg organiserte høyreekstreme bevegelser og se om avvik fra alminnelig rettspraksis/lovverk overfor disse fra myndighetens side kan spores, gjerne systematisk og over noe tid.

6.1 FMI - "Dynamittsaken"

Folkebevegelsen mot innvandring (heretter FMI) var i sine "glansdager" den største organisasjonen i landet som arbeidet mot innvandring og lederen, Arne

Myrdal, skapte store avisoverskrifter.

Høyesterettsadvokat Erik Gjems-Onstad forsvarte Myrdal i flere saker og trekker i sin bok "Myrdalsakene"(1) frem en rekke forhold han mener er kritikkverdige i myndighetenes behandling av Myrdal. Jeg vil her presentere det jeg anser som viktigst og mest interessant i forhold til oppgavens tema.

Den første domfellelsen av Arne Myrdal, heretter kalt "dynamittsaken", gikk ut på at Myrdal, Fred Skauen og Tom Krømcke skulle ha anskaffet dynamitt i den hensikt å sprengte et asylmottak (som da bestod av uferdige trebygninger). Planen ble avbrutt av politiet da de hadde kjennskap til planen gjennom Tom Krømcke som var agent for overvåkningstjenesten.

Gjems-Onstad mener det er klart at endringen i planen fra å bruke tennstoff til dynamitt må ha vært politiets idè. Videre anser han det som så og si sikkert at ideen om å foreta et anslag mot asylmottaket i første omgang også var Krømckes idè.

Gjems-Onstad har til støtte for dette syn vist til politirapporter som viser at det først var kvelden den 30.desember at Krømcke forteller sin kontakt i politiet (Eilertsen) at Fred Skauen hadde sprengstoff. Eilertsen hadde imidlertid tidligere samme dag (kl.1330) orientert en viss Hauland ved Arendal politikammer om dette ((1) s.12-14).

Gjems-Onstad trekker da den konklusjon at den eneste forklaringen må være at planen om å bruke sprengstoff "ble klekket ut på møtet mellom Krømcke, Frigaard og Eilertsen den 30.desember klokken 11.00". Dersom polititjenestemennene Frigaard og Eilertsen sammen med agent Krømcke stod bak ideen om å bruke dynamitt og fikk Krømcke til å lansere den for Myrdal og Skauen, ville det innebært en politiprovokasjon av en slik karakter at saken måtte ha ført til frifinnelse dersom det hadde blitt lagt til grunn av retten. Anskaffelse av sprengstoff i den hensikt å begå en forbrytelse er nemlig forbudt i seg selv (strl.§161) og da planen aldri ble gjennomført ble det av avgjørende betydning at det var snakk om en sprengstoffaksjon og ikke f.eks. ildspåsettelse.

Hauland skrev for øvrig også i sin rapport at han 30.desember fikk vite av Einerssen at Krømcke ville bli hentet på Porsgrunn jernbanestasjon 2.januar kl.1410 for gjennomføring av planen.

Dette har han presiserte uttrykkelig. Einarsen skriver imidlertid i sin rapport at han selv først fikk vite om dette om morgenen 2.januar. Da den ene rapporten utelukker den andre tar Gjems-Onstad dette som et tegn på at "noe forsøkes holdt skjult". ((1) s.15)

Også Iver Frigaards rapport av 20.juni 1989 er er verd å nevne. ((1) s.26)

Gjems-Onstad hevder at Frigaard kjente Krømcke fra før av (FN-tjeneste i Libanon(1) s.11 og 26), men rapporten til Frigaard gir inntrykk av at de to aldri før hadde kjent hverandre.

Rapporten bruker uttrykket sprengstoffanslag, men etter Einarsens rapport var det på dette tidspunktet bare spørsmål om ildspåsettelse.

Gjems-Onstad er ikke nådig i sin beskrivelse av "triumviratet":

"Lest isolert, virker Einarsens rapport troverdig, men når man sammenligner den både med Haulands og Frigaards rapporter, blir det ikke meget igjen av troverdigheten. Tvert imot synes det temmelig klart at de tre konspiratørene Krømcke, Einarsen og Frigaard må ha drøftet hvordan de best skulle få Myrdal i fellen. Og det var ikke ved en planlagt ildspåsettelse, men ved at han tok imot dynamitt fra Skauen eller Krømcke.

Senere har det vært flere skandaler rundt Overvåkningspolitiet og politiinspektør Iver Frigaard har stadig vært i sentrum for skandalene. men domstolene har en inngrodd tillit til politiet, og i Myrdals sak var det triumviratet Krømcke, Einarsen og Frigaard som ble trodd."((1) s.27)

Frigaard ble for øvrig sterkt kritisert (og gikk så av) etter å ha latt agenter fra Mossad avhøre palestinske asylsøkere på norsk jord. ((1) s.28-29)

Det forekom også at notater ble forsøkt holdt unna Gjems-Onstad som var Myrdals forsvarer i Høyesterett.

Politiførstebetjent Arne Ødegård sendte en rapport til Gjems-Onstad (etter at Gjems-Onstad ba om å få tilsendt de relevante dokumenter fra Porsgrunn politikammer). I denne rapporten stod det blant annet "Det ble ikke skrevet logg under tjenesten, men det ble brukt en kladd for evt. senere bruk. Da vi fikk melding om at det ikke var noen sak for Overvåkningssentralen ble kladden makulert". ((1) s.30)

Når Gjems-Onstad så henvendte seg til statsadvokaten for å forsikre seg om at det virkelig ikke forelå flere dokumenter i saken fikk han tilsendt et notat underskrevet av politimester Aas Andersen ved Telemark politikammer der Andersen skrev at det ble laget et notat som var sendt til Overvåkningssentralen. Politiførstebetjent Ødegård hadde altså gitt beviselig feilaktige opplysninger til Myrdals forsvarer i saken.((1) s.31)

Når Gjems-Onstad så fikk tilgang til nedgraderte dokumenter i saken finner han ut at det nevnte notatet var skrevet av Ødegård selv, mannen som hevdet at et slikt notat aldri hadde eksistert (eventuelt at det kun eksisterte en kladd som ble makulert). Ødegård skrev altså en bevisst usann rapport ((1) s.32).

Gjems-Onstad anmeldte så Ødegård for brudd på strl.§§ 120,166 og 189 som følge av at han hadde avgitt beviselig usanne opplysninger i forbindelse med straffesaken.

Anmeldelsen ble av dommeren henlagt som "åpenbart grunnløs". Gjems-Onstad påklaget så henleggelsen til Riksadvokaten. Riksadvokaten opprettholdt henleggelsen.((1) s.37)

De nedgraderte dokumentene inneholdt også informasjon om at det hadde vært avholdt telefonkontroll.

Saken hadde da allerede vært behandlet i lagmannsretten uten at noen av forsvarerne i saken hadde visst om at slik telefonkontroll hadde vært foretatt ((1)

s.32).

Telefonavlyttingen ble for øvrig foretatt uten rettens godkjenning ((1) s.34). Dette er svært spesielt.

Den store hovedregel er at det er retten som avgjør hvorvidt kommunikasjonskontroll skal kunne iverksettes eller ei (straffeprosessloven (heretter strprl.) §§216a,216b.). Reglene for når kommunikasjonskontroll kan iverksettes er svært strenge, og selv om strprl.§216d gir adgang til å iverksette kommunikasjonskontroll uten rettslig kjennelse i helt spesielle saker, så står det i paragrafens neste ledd at påtalemyndigheten snarest mulig og senest 24 timer etter påbegynt kommunikasjonskontroll skal forelegge saken retten for godkjenning.

Bestemmelsene i strprl. ble her altså ikke fulgt.

Når politimesteren så oversendte saken til Skien og Porsgrunn forhørsrett med en påtegning inneholdt påtegningen en rekke feil.

Gjems-Onstad skriver så:

"Men påtegningen viser at politiet i Porsgrunn ikke var så nøye med sannheten. "Hensikten helliger middelet".

Dessuten var det ikke meningen at noen av de berørte eller noen forsvarer skulle få kjennskap til denne hemmelige avlyttingen.

Ja, så langt er vårt politi sunket". ((1) s.35).

Gjems-Onstad retter også skarp kritikk mot dommerne i saken og dommerstanden generelt når han skriver at saken er et "glimrende eksempel på hvordan den gjennomsnittlige dommer er sunket ned til å bli en alminnelig byråkrat, som blankt aksepterer det som gjøres av andre offentlige etater, i stedet for å være et overordnet og effektivt kontrollapparat" ((1) s.35).

Ankeforhandling i Høyesterett

Med tanke på Krømckes rolle i saken mente Myrdals forsvarer, Gjems-Onstad, at det kunne være gunstig å påberope seg ulovlig politiprovokasjon.

Vi har ingen regler i straffeprosessloven, eller andre steder, som sier noe om politiets adgang til å bruke metoder med provokasjonstilsnitt, men i Rt.1984 s.1076(Politiheroin I) sa førstvoterende følgende: "I utgangspunktet er etterforskning med provokasjonstilsnitt bare berettiget når politiet måtte legge til grunn at den straffbare handling ville ha blitt begått også uavhengig av dets rolle i begivenhetsforløpet.

Men det må etter min mening godtas at politiet gir årsak til visse endringer i tid, sted og utførelse. Jeg antar videre at det må legges betydelig vekt på hvem som har tatt initiativet til den straffbare handling."

I Odelstingsproposisjon nr.35(1978-79) vises det til et foredrag av riksadvokat Dorenfeldt (Lov og Rett 1978 s.291 flg.) der han viser til en narkotikasak og uttalte følgende: "Tiltalen måtte frafalles med den begrunnelse at man ikke kunne bevise at tiltalte ville foretatt denne straffbare handling....hvis han ikke hadde vært tilskyndet til å foreta kjøpet av politiet og dets medhjelper..." (sannsynligvis

samme sak (rt.1984 s.1076). Det henvises kun til "en narkotikasak").

Gjems-Onstad mente at denne uttalelsen sett i sammenheng med uttalelsen til en samstemmig lagmannsrett ga grunn til optimisme forut for Høyesteretts behandling av saken.

Lagmannsrettens uttalelse lød som følger:

"I sin dobbeltrolle øvet Krømcke som ivrig medspiller påvirkning på sprengningsplanen og dens påtenkte gjennomføring, og Overvåkningspolitiet var kjent med og interessert i at han spilte en slik rolle som ledd i avsløringen av planen".

Gjems-Onstad peker også på at det var på det rene i saken at det var Krømcke alene som hadde bragt dynamitten til Myrdal, og at det derfor ikke hadde vært noen forbrytelse å påtale hvis det ikke hadde vært for hans medvirkning. ((1) s.41-42)

Gjems-Onstad opplevde imidlertid møtet i Høyesterett som en "selsom seanse". Rettens administrator lot knapt Gjems-Onstad begynne før avbrytelsene begynte:

"Det haglet med spørsmål og avbrytelser, så jeg kom ingen vei".((1) s.45)

Blant annet spurte rettens administrator (ca. halvannen time etter at saken hadde begynt) om Gjems-Onstad hadde tenkt til å bruke lang tid da han skulle reise til Kristiansand på ettermiddagen og var bekymret for ikke å rekke toget.

Klokken var da 11 på formiddagen.((1) s.45)

"Det som jeg opplevet i Høyesterett denne dagen, har jeg aldri opplevet maken til i noen norsk domstol" skriver Gjems-Onstad om ankeforhandlingen, "Jeg følte skam over at en dommer kunne opptre slik.....Jeg følte meg hensatt til en inkvisisjonsdomstol eller en krigsrett i et diktatur".((1) s.45)

Hva angikk spørsmålet om Krømcke og Overvåkningspolitiets aktiviteter så avbrøt administrator statsadvokaten og spurte kort "dette var vel ikke noe annet enn vanlig tysting?" og når statsadvokaten bekreftet dette "var det ikke mer å si om det". ((1) s.45-46).

Avgjørelsen var for øvrig enstemmig og gikk ut på at både forsvarers anke til fordel for Myrdal og statsadvokatens anke for å få skjerpet straffen ble forkastet.

I forbindelse med arbeidet med boken (1) henvendte Gjems-Onstad seg til Fred Skauens forsvarer, høyesterettsadvokat Johan Hjort for å få hans vurdering av Høyesteretts håndtering av saken.

Han skrev tilbake (blant annet): "Jeg husker at du ble avbrutt praktisk talt fra du åpnet munnen, og at det ble bortimot umulig for deg å gi en sammenhengende fremstilling og begrunnelse for anken. Jeg tenkte i mitt stille sinn at jeg var glad det ikke var jeg som hadde ordet først, og som ville fått mitt opplegg forstyrret, eller nærmest ødelagt av avbrytelsene." ((1) s.54)

Selv om man aksepterer at rettens administrator avbryter i beste mening kan en slik lang rekke avbrytelser ødelegge såpass mye for den advokat som blir avbrutt at det i vesentlig grad påvirker vedkommendes arbeid.

Dette er Hjort også inne på i sitt brev til Gjems-Onstad der han viser til en engelsk sak der en underrettsdom ble opphevet fordi dommeren hadde avbrutt

forsvareren så ofte at den tiltalte av den grunn ikke hadde fått en rettfærdig rettergang.
Det er et tankekors.

Selve dommen karakteriseres av Gjems-Onstad som "blodig urettferdig", og han hevder at Myrdal ble utsatt for "et komplott og et justismord". ((1) s.56)

6.2 FMI - "Feviksaken"

Ved samtlige av sine landsmøter opplevde FMI ubehag fra demonstranter ((1) s.76).

I 1989 ble demonstrasjonen (med Blitz i spissen) beskrevet slik av Gjems-Onstad som var på stedet:

"Demonstrasjonen" ble en orgie i vold, trakassier og sjikane. Politet holdt en "lav profil". Det vil si at de sto og så på mens folk ble slått, spyttet på, overfalt og skjelt ut."((1) s.78)

Dette synspunktet ble også bekreftet av VG som blant annet skrev "Politiet var nærmest statister under de lovløse tilstandene som rådet" og videre:

"Arendal-politiet hadde på forhånd lagt opp til en myk linje overfor demonstrantene som dukket opp foran Central Hotel ved 07:00-tiden lørdag. Derfor fikk de tilreisende antirasistene gjøre som de ville.

I åtte timer blokkerte de Central hotel. Ingen fikk komme ut. Ingen fikk komme inn. De ansatte kom ikke på jobb, og delegatene til det lovlige FMI-landsmøtet ble avvist delvis med vold. Flere personer ble direkte jult opp under den ulovelige demonstrasjonen. Blandt dem var flere eldre kvinner og tidligere stortingsrepresentant Erik Gjems-Onstad, som var invitert til landsmøtet." (Inntatt i (1) s.79).

Også politimester Willy Haugli gikk ut i media etter denne episoden som for mange fortonet seg som tjenesteforsømmelse fra politiets side. I Aftenposten gikk han ut og beskrev det som utenkelig for ham å la være å beskytte et lovlig møte dersom dette hadde blitt holdt i hovedstaden. Han presiserer så at politiets hovedoppgave i en sådan situasjon er å beskytte personer, gods og lovlig virksomhet (Inntatt i (1) s.80).

Politiets plikt til å verne om lovlig virksomhet er for øvrig lovfestet i politiloven §2.

Overfallet på Gjems-Onstad ble for øvrig dokumentert med klare bilder (inntatt i ((1) s.4).

Disse bildene viser maskerte personer som griper fatt i Gjems-Onstad mens to polititjenestemenn ser på uten å gripe inn.

Allikevel ble Gjems-Onstads anmeldelse av polititjenestemennene henlagt fordi "intet straffbart forhold finnes bevist".

Det samme gjaldt en av FMIs deltagere, Torfinn Hellandsvik, som også kunne legge frem et bilde som viste at han ble "slått så det suste" ((1) s.87). Ankene ble også avvist ((1) s.89).

Det er selvfølgelig uakseptabelt at lovlig møtevirksomhet saboteres uten at politiet klarer å forhindre dette.

Forenings- og forsamlingsfriheten er langt på vei viktige forutsetninger for ytringsfrihet.

Når lovlige organisasjoner hindres i å avholde møter vil det vanskeliggjøre organisasjonens virksomhet, hvilket er å nå frem med sine synspunkter. Ytringsfriheten saboteres altså når retten til å bedrive politisk møtevirksomhet ikke beskyttes.

Nå kan man ikke på bakgrunn av denne episoden alene konkludere med at politiet (i Arendal eller andre steder) generelt mangler vilje til å beskytte politisk ukorrekte grupperinger, selv de som anses å være rasistiske; men når FMI bestemte seg for å holde også neste års landsmøte i Arendal uten at politiet tok lærdom av episoden fra 1989, må dette anses som kritikkverdigg.

Det var også i denne perioden at blitzerne var på sitt mest voldsomme. Et eksempel på dette fant sted høsten 1990.

Det Norske Studentersamfunn hadde invitert til debatt om nasjonalisme på Chateau Neuf. Blant de inviterte var innvandringsmostandere. Blitz forsøkte da å sperre inngangen til lokalet for å stanse debatten. Det førte til at over 100 politifolk tørnet sammen med blitzerne for å få de vekk slik at det lovlige møtet kunne gå sin gang. Det førte blant annet til at en politimann ble revet ned fra politihesten og endte på sykehus med hodeskader. Dagbladet kunne melde følgende: "Det som hadde vært en hatsk demonstrasjon utviklet seg med ett til et regulært gateslag. Tusen ungdommer, mange bevæpnet med jernstenger og stein, flyktet unna hestehovene. Andre gikk til motangrep og skadet 16 politimenn - en fikk revet av øret". (vedlegg 3).

Blitzerne fulgte opp med nok en voldelig demonstrasjon mot Oslo-politiet et par uker etterpå der "demonstranter i Blitz-uniformer sparket, spyttet, slo med stokker og kastet sten". (vedlegg 4)

Landsmøtet i 1990 foregikk på følgende måte:

Landsmøtet ble avholdt på hemmelig sted, men informasjon om tid og sted ble gitt til politiet kort tid i forveien.

I stedet for å sette opp effektive veisperringer og stanse motdemonstrantene ble bussen sluppet frem til FMIs landsmøte. Bussen ble imidlertid kontrollert av politiet etter avreise ((1) s.96).

Selve landsmøtet ble overvåket av Overvåkningspolitiet samt to sivile spanere, men ingen uniformerte politifolk var til stede.((1) s.93).

Myrdal hadde forut for møtet uttalt at at dersom politiet ikke ga FMI den lovfestede beskyttelsen de hadde krav på, så skulle de selv sette hardt mot hardt og da skulle "pøbelen få bank" ((1) s.93).

FMI var altså godt forberedte på å måtte forsvare seg selv, og senere kunne NRK vise en filmsnutt der Myrdal sa "kom an, mi tar de" før FMI kjeppjagde 40-50 demonstranter tilbake inn i bussene de kom fra.

(http://no.wikipedia.org/wiki/Folkebevegelsen_mot_innvandring) ((1) s.93-94).

Myrdal ble dømt til fire måneders fengsel som følge av "Fevik-slaget". (http://no.wikipedia.org/wiki/Folkebevegelsen_mot_innvandring).

I herredsretten vitnet politiførstebetjent Gåskjenn.

Han sa blant annet at en representant for FMI, Aal, hele tre ganger hadde ringt politiet før demonstrantene kom, og i den siste samtalen sa han klart at "nå må politiet komme" ((1) s.94).

Det kan tyde på at FMI først og fremst var interesserte i å unngå konflikt.

Videre er det besynderlig at bussen ikke ble stanset av politiet.

I avhør innrømmet politimester Steinkopf at "kontrollen med trafikken vestfra ikke var god nok". ((1) s.96).

Aal (fra FMI) uttalte seg ekstremt sterkt vedrørende dette punktet da han forklarte seg for det særskilte etterforskningsorgan for Agder (ved dommer Finn Barkenæs). Han sa der at det "måtte ha vært den enkleste sak av verden å sette en kontroll på Vik og en på Natvik. Dette var de to naturlige steder å plassere slike kontroller. Politiet hadde da foretatt en effektiv avsperring. De hadde personell nok til dette. Han utelukker at politiet i klossethet har unnlatt dette. Når slike kontroller ikke ble satt opp må det være fordi man ønsket å slippe bussen inn for på den måten å få slagsmål og filmopptak". ((1) s.91)

Når politiske aktivister har en så til de grader liten tillitt til politiet og den norske rettsstaten er det grunn til å rope varsku.

Det som er på det rene er at politiet i to år på rad var ute av stand (eller vilje?) til å hindre ulovlige demonstrasjoner i forbindelse med FMIs landsmøter i Arendals-området. Det er ikke mye hjelp i en lovfestet rett til fritt å ytre seg dersom denne ikke blir beskyttet av politiet i møtet med sabotører.

Det er også et tankekors at FMIs deltagere ble dømt for vold i forbindelse med "Fevik-slaget", men at ingen av demonstrantene som beviselig utøvde vold mot de lovlige møtedeltagerne året før ble det. Anmeldelsene i den forbindelse ble, såvidt Gjems-Onstad forstod det, aldri engang etterforsket ((1) s.87).

NRK hadde som nevnt vært til stede og filmet episoden.

Forsvaret ønsket derfor å få utlevert hele filmen og ikke kun den redigerte delen som hadde blitt sendt på TV. Den redigerte filmen viste nemlig kun Myrdal som ropte "kom an, mi tar de" for så å gå til angrep. Gjems-Onstad beskriver dette som "en ren forfalskning av virkeligheten". ((1) s.100)

NRK nektet imidlertid å utlevere filmen, og det var først etter at Høyesteretts kjæremålsutvalg traff kjennelse om at NRK skulle utlevere filmen at så ble gjort. Når filmen fra NRK ble vist i sin helhet (og film fra overvåkningspolitiet) ser vi at NRKs kommentar om at demonstrantene ble jaget "sekunder etter at de gikk av bussen" var en ren løgn ((1) s.103).

Gjems-Onstad har for øvrig på s.102 i (1) lagt frem bilder som viser hvordan demonstrantene gradvis rykker frem i flokk mot Arne Myrdal. som forholder seg passiv. før det siste bildet som viser Myrdal i forsvarsposisjon mot en relativt aggressiv utseende mobb.

Fra NRKs uredigerte film kom det frem at Myrdal uttalte følgende forut for ordre om vold mot demonstrantene:

"Hvor vil dere hen.....noe her å gjøre...har dere voks i ørene?....Petter det er noen som vil noe her....er det du (?) det der holder ikke....du går inn og ringer til politiet...de har ikke tillatelse(?) skal de fjernes....., kom an mi tar de"((1) s.94) Gjems-Onstad uttaler at det i retten også gjorde "et nokså sterkt inntrykk å se filmen hvor 10-15 uniformerte politifolk kom ruslende lenge etter at slaget var over" ((1) s.111).

(Se for øvrig vedlegg 5)

Slår man opp ordet propaganda i leksikonet Wikipedia kan man (blant annet) lese følgende:

"Propaganda betegner i moderne språkforståelse en ensidig fremstilling av informasjon for at mennesker skal ta stilling til en sak på en bestemt måte

.....

Grå propaganda: Dette er å forandre sannheten på en måte slik at du oppnår ditt mål.

....

Virkemidler

Utelatelse: Ved gjengivelse utelates relevant eller sann informasjon som går imot den tese propagandisten fremmer. Propagandisten bruker da utelatelsen for å skape et feilaktig inntrykk av noe. Og det som gjør at det er en så effektiv propaganda, er at de som ikke er informert, ikke er istand til å få øye på det som er utelatt. Publikum blir bedratt til å begå ubalanserte vurderinger som følge av skjev fremstilling, som de ikke har bakgrunn for å øyne..."

(http://no.wikipedia.org/wiki/Propaganda#Former_for_propaganda)

Når man, som her, med sikkerhet kan slå fast at den statlige TV-kanalen NRK, bedriver en virksomhet som ligger i selve kjernen av propagandabegrepet, så er dette særdeles skremmende. Det viser at det finnes krefter innen statlig media som bevisst forsøker å skape et feilaktig inntrykk av visse politisk betente situasjoner for å lede mottakerne av budskapet (dvs. befolkningen) til å innta politisk ønskede standpunkter.

Dette er en måte å sabotere demokratiet på, da velgerne er avhengige av tilgang til sannferdig og relevant informasjon for å foreta politiske valg.

Å forfalske eller å sabotere en offentlig debatt er også et angrep på ytringsfriheten. Når man feilsiteres eller redigeres slik at det gis et totalt feilaktig inntrykk av det man har sagt og/eller gjort er det andre ytringer, synspunkter og standpunkter enn ens egne som formidles. En effektiv rett til fri ytring må innebære en beskyttelse mot å bli bevisst feilsitert/feilaktig fremstilt. Når NRK forfalsket Myrdals handlinger/budskap, så innebar det en sabotasje av hans virksomhet; en virksomhet som nettopp gikk ut på å ytre seg kritisk til den rådende innvandringspolitikken. En sabotasje av Myrdals politiske kritikk innebar en sabotasje av hans ytringsfrihet. NRK har jo for øvrig en funksjon som nyhetsformidler, og når de benytter seg av politisk motivert propaganda

innebærer det at deler av samfunnets største talerør, massemedia, aktivt bedriver politisk forskjellsbehandling. Det er uforenelig med idealene om demokrati og ytringsfrihet.

I artikkelen "hvem truer ytringsfriheten" fra 1989 skriver Bratholm blant annet om rettsikkerhetsproblemer som oppstår når media og myndigheter jobber for tett sammen:

"...En annen bekymring er de skjulte bånd eller lojaliteter som finnes mellom en del pressefolk og enkelte makthavere. Dette medfører fare for at viktige opplysninger forties eller at pressedekningen blir skjev.

..

Symbiosen mellom mange kriminalreportere og deler av politiet, gir også grunn til uro. Det skjer en hyppig utveksling av "tjenester": Reporterne skriver positivt om politiet og til gjengjeld belønnes de med "lekkasjer", som ofte skjer ved brudd på taushetsplikten. Dette avhengighetsforholdet er en fare for rettssikkerheten, særlig i saker hvor politiet har en sterk egeninteresse."

Når saken kom opp for herredsretten førte Gjems-Onstad politimester Steinkopf som vitne.

Politimesteren bekreftet at etterforskningen hadde vist at demonstrantene var bevæpnet og at "det er grunn til å anta at en del av demonstrantene tilhørte et miljø som tidligere har benyttet vold i lignende situasjoner".((1) s.113).

Gjems-Onstad prosederte derfor på nødverge; men selv et så sterkt vitne som politimester Steinkopf kunne ikke forhindre at Myrdal ble dømt. En dom Gjems-Onstad betegner som "utrolig" ((1) s.120).

Gjems-Onstad legger også vekt på at politimester Steinkopfs uttalelser, som forelå både skriftlig og muntlig, ikke er nevnt med et eneste ord i dommen.((1) s.120)

Avsluttende kommentarer:

Gjems-Onstad har kommet med en lang rekke påstander og dokumentasjon på at myndighetene har opptrådt svært kritikkverdig overfor Arne Myrdal og FMI. Det kan synes som om politiet i relativt stor grad har tatt i bruk metoder som er uforenelige med politiloven og straffeprosessloven.

Domstolene har i stor grad enten hatt en nærmest naiv tiltro til at politiet har opptrådt korrekt, eller selv inntatt en "målet helliger middelet" holdning, der målet har vært å få politisk ukorrekte krefter straffet på bekostning av rettssikkerhet og idealet om likhet for loven.

En annen tese er at politiet og domstolene rett og slett tar seg friheter og/eller slurver i sitt arbeide rent generelt. Det vil innebære at organiserte rasister og innvandringsmotstandere ikke behandles verre enn andre; men en slik konklusjon er i alle tilfeller alarmerende.

Gjems-Onstad er imidlertid ikke i tvil om at innvandringsmotstandere blir diskriminert av myndighetene. I tillegg til å mene at Myrdal har blitt utsatt for to politiske justismord ((1) s.133) uttaler han: "Jeg har også erfart at andre

innvandringsmotstandere ikke har fått rettferdig og riktig behandling, hverken av politi, påtalemyndighetene eller domstoler. Mine erfaringer fra disse sakene har redusert min tillitt til myndighetene i disse spørsmål til under nullpunktet".((1) s.134)

Gjems-Onstads synspunkt innebærer da at den grensen mellom rasediskrimineringsvern og ytringsfrihet som er gjeldende rett ikke blir respektert av myndighetene. Han går så langt som å påstå at myndighetene aktivt forsøker å sabotere for borgere som forsøker å ytre seg kritisk til det flerkulturelle samfunnet, og at domstolene aksepterer dette. Dette må sies å være svært alarmerende.

Trond Bergh og Knut Einar Eriksen antyder i sin bok "Den hemmelige krigen - Overvåkingen i Norge 1914-1997" (2) at overvåkingstjenesten la en annen standard til grunn for overvåking av høyresiden enn for venstresiden i Norge i perioden frem til 1997.

Først nevnes en rekke legitime grunner til overvåking av det høyreekstre miljøet, før forfatterne hevder at en tilleggsforklaring til overvåkingstjenestens kraftige opptrapping av overvåking av de høyreekstre var at det var få personer innen politikken eller media som kunne tenkes å angripe en beslutning om å registrere og overvåke grupperinger på den ytre høyresiden.

Overvåkingstjenesten behøvde da ikke, hevdes det, operere med "finsikte" av hensyn til individets rettsvern, dvs. at de ikke behøvde å skille så skarpt mellom høyreekstre som kun ytret seg politisk og var idealister, og høyreekstre som aktivt benyttet illegale metoder.((2)s.440).

Hvis dette stemmer innebærer det at en "makt er rett" tankegang gjør seg gjeldende i forholdet mellom myndighetene og borgerne. De som har mulighet til å rette et kritisk søkelys på myndighetenes håndtering av en selv og som har mulighet til å sette makt bak sine krav behandles annerledes enn de som ikke har en slik mulighet.

Det hører også med til historien at de venstreekstremes forsøk på å stanse meningsmotstandere med vold også fortsatte utover 90-tallet.

I 1993 ble den danske politikeren Mogens Glistrup overfalt og spyttet på mens Dagbladet fotograferte det hele (vedlegg 6).

Vedlagt følger også bilder som viser venstreekstre tilknyttet SOS Rasisme som angriper Mogens Glistrup og etterpå hans kone (Vedlegg 7).

Internettleksikonet Wikipedia informerer for øvrig om følgende:

"Den siste dagen i august 1991 holdt Arne Myrdal og tilhengerne hans møte i Brumunddal. Møtet endte med et gateslag der FMI-tilhengere ble kjeppjaget av flere hundre blitzere, antirasister og lokale ungdommer.

I november 1992 ble Arne Myrdal banket opp utenfor sitt hjem i Arendal. Angriperne - to menn og en kvinne - sa at overfallet var en hilsen fra SOS Rasisme og en takk for sist etter Fevik-slaget. SOS Rasisme sentralt tok kraftig

avstand fra angrepet og hevdet at de ikke hadde noe med Fevik-slaget å gjøre..." (<http://no.wikipedia.org/wiki/FMI>)

En annen episode der politiet handlet urettmessig overfor nasjonalister endte med at det ble utferdiget et forelegg på 10.000 kroner mot Oslo politikammer. Her hadde politiet innbragt mellom 40 og 50 nasjonalister, og de ble sittende i 17,5-20 timer i arresten uten at det fantes hjemmel for en så langvarig tilbakeholdelse.

Nasjonalistene ble innbragt av politiet fordi det lokale politiet hadde fått underretning om at blitzere var på vei for å stanse en konsert avholdt av nasjonalistene.

(Vedlegg 8)

Et neste spørsmål blir om de forhold som påstås av Gjems-Onstad var unike i forhold til FMI og den perioden da de var på sitt mest aktive, eller om en slik ukultur der lovverket behandles mer som veiledende enn bindende av myndighetene eksisterer også overfor høyreekstreme i dag. Jeg vil derfor se litt på den største høyreekstreme bevegelsen i Norge i dag: Vigrid.

6.3 Vigrid

En høyreekstrem gruppe som har fått relativt stor oppmerksomhet i media i de senere år er Vigrid.

Gruppen blander gammel norrønn religion (åsatro) med holocaustfornektelse og nazistisk ideologi og har gjennomført et hundretalls seremonier av politisk-religiøs art i en 10 års periode.

Gruppen anses å være den største nazistiske organisasjonen i Norge (<http://www.sos-rasisme.no/tekst.php?teksti=313>), og det er derfor interessant å se hvordan deres rettslige stilling i Norge i dag er i praksis.

Det første som slår en når en søker på nettet etter informasjon om Vigrid er at politiet åpent står frem og sier de ønsker å bekjempe organisasjonen. I 2003 innledet PST en "forebyggende aksjon" mot Vigrid med "nært samarbeid med politidistrikter rundt om i landet".

Det foregikk blant annet ved at folk som hadde kontakt med Vigrid ble innkalt til samtaler.

Aksjonen var motivert av en frykt for at Vigrid skulle utvikle seg i en mer voldelig og aggressiv retning en tidligere, og det presiseres at Vigrid representerer "en ekstremt rasistisk og voldelig ideologi".

(http://www.pst.politiet.no/PST/Templates/Article____369.aspx)

Det er mange juridiske spørsmål som melder seg.

Hvilken hjemmel har politiet for å innkalle folk som ikke er mistenkt for lovbrudd til samtaler?

Disse samtalene kalles "bekymringssamtaler" og radiostasjonen P4 kunne melde følgende om saken:

"Når noen blir medlem i den høyreekstreme organisasjonen, tar politiet kontakt med foreldre og arbeidsgiver, og personen blir innkalt til en såkalt "bekymringssamtale".

Det melder TV2.

Vigrid-medlemmer reagerer kraftig på praksisen, og Politidirektoratet skal nå evaluere den nye praksisen. "

(<http://www.p4.no/story.aspx?id=174899>)

Det sier seg selv at når politiet tar kontakt med en persons arbeidsgiver for å informere om at vedkommende er en politisk ekstremist så medfører det stor fare for oppsigelse, eller i det minste et svært anstrengt arbeidsforhold videre. De fleste har en naturlig tiltro til politiet og hvis man som arbeidsgiver blir kontaktet av sikkerhetstjenesten på bakgrunn av en ansatts kontakter, så regner man med at det er en sterk mistanke om at vedkommende er en kriminell og en farlig person.

Når det gjelder kontakt med foreldre antar jeg at dette er aktuelt for de under 18 år.

Det er innlysende at det ikke er lett å fatte et politisk standpunkt som 16-, 17-åring dersom politiet skal ta kontakt med ens foreldre for å informere om dette. Foreldre flest vil jo reagere med sjokk og ta det for gitt at deres barn har "rotet seg opp i" et forbrytersk nettverk dersom de blir kontaktet av politiet og innkalt til en "bekymringssamtale". Det vil i så fall sparke ben under tanken om at enhver borger har rett til selv å danne seg og inneha sin egen politiske oppfatning.

Disse handlingene fra politiets side må derfor utvilsomt anses som en bekjempelse av Vigrid som organisasjon.

Dette synet forsterkes ved at folk med kontakt med organisasjonen innkalles på forhånd, som en forebyggelse, altså før det er mistanke om at den enkelte som innkalles har gjort noe som er i strid med loven. Det å være tilknyttet en politisk bevegelse som Vigrid er, i følge myndighetene, i seg selv så bekymringsverdig at aktive handlinger må foretas mot vedkommende. Det innebærer at det foretas en aktiv bekjempelse av en lovlig bevegelse, og jeg ikke ser det annerledes enn at det innebærer et alvorlig brudd på politilovens §2.

Videre bryter denne praksisen med prinsippet om demokrati og likhet for loven. At enkelte lovlige organisasjoner nærmest skal fotfølges og deres medlemmer (samt medlemmenes familie og arbeidsgiver) kontaktes av politiet med press om å bryte ut, mens andre politiske organisasjoner får være i fred innebærer en diskriminering på politisk grunnlag.

Når vi kan lese at denne enkeltaksjonen i 2003 (som nevnt ovenfor) innebar at det ble "gjennomført over hundre samtaler som ledd i dette intensiverte forbyggingsarbeidet"

(http://www.pst.politiet.no/PST/Templates/Article____370.aspx) så er det snakk om en massiv innsats for å begrense Vigrids utbredelse.

I samme pressemelding innrømmer PST da også at:

"Målet med offensiven som ble innledet i høst, har vært å få personer knyttet til Vigrid til å ta avstand fra og trekke seg ut av miljøet."

PST henviser stadig til en risiko for alvorlige, kriminelle handlinger. Men kriminelle handlinger som kan knyttes til Vigrid er relativt få. De sakene jeg har funnet har stort sett dreid om enkeltpersoner som har begått enkeltstående handlinger på egenhånd, gjerne "helgevold" preget av rus. Med tanke på at Vigrid oppfordrer til total rusfrihet er det nærliggende å anta at generelle, rasistiske holdninger og ikke Vigrid-tilknytning er den sentrale motivasjonen. Hadde politiet kunne påvise en sammenheng mellom disse handlingene og kontakten med Vigrid antar jeg at ledelsen i Vigrid ville ha blitt tiltalt for medvirkning. Det har ennå ikke forekommet.

De groveste voldshandlingene i det høyreekstreme miljøet var fra slutten av 90-tallet og rundt årtusenskiftet, og ble utført av personer med tilknytning til flere forskjellige nazistiske organisasjoner, deriblant Blood & Honor, som i stor grad oppfordrer til vold og "motstandskamp".

Vigrid tar imidlertid avstand fra vold (eksempel fra Vigrids hjemmeside: "Vigrid oppfordrer til null rusmisbruk og null kriminalitet...").

(<http://www.vigrid.net/linknorgevold.htm>)

Den eneste typen kriminalitet som direkte kan knyttes til Vigrid er rasismedommer mot Tore Tvedt (det er verd å nevne at Heian, som ble dømt for å ha fremsatt trusler mot justisministeren i en privat samtale fikk dommen opphevet (vedlegg 9)).

At myndighetens aktive bekjempelse av Vigrid skal ha å gjøre med bekjempelse av kriminell aktivitet er derfor noe det er vanskelig å finne empirisk grunnlag for.

En annen episode som er sterkt kritikkverdig fra et juridisk perspektiv er følgende episode sitert i VG:

"Lederen og grunnleggeren av nynazistnettverket Vigrid, Tore Tvedt, blir jaget ut av Øvre Eiker kommune.

....

Da kommunen fikk beskjed om at Tvedt igjen hadde bosatt seg i bygda Skotselv, tok ledelsen kontakt med mannen som leier ut huset til Vigrid-lederen med sikte på å få ham ut.

....

Vigrid-leder Tore Tvedt kaller dette feighet og terror fra kommunen og ordførerens side.

- Dette er en form for terror som er basert på at jeg har ulike meninger enn andre, sier Tore Tvedt til VG Nett.

Ifølge Tvedt har han bodd tre ulike steder i Øvre Eiker den siste tiden.
- Jeg er blitt jaget alle tre ganger, sier Vigrid-lederen.

....

Ordfører Andre B. Werp viser til at kommunens strategi er å drive personer i det høyreekstreme miljøet bort fra kommunen.

- Vi setter ned foten med en gang vi får informasjon om at uønskede personer eller grupperinger har tilhold i vår kommune, sier Werp til avisen. "
(<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=245383>)

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (heretter EMK) som er inkorporert i norsk lov, slår i Protokoll 4, art.2 om bevegelsesfrihet fast at "Enhver som lovlig befinner seg på en stats territorium, skal ha rett til bevegelsesfrihet innenfor dette territorium og til fritt å velge sitt bosted."

Denne friheten gis det imidlertid adgang til å fravike i samme artikkels tredje ledd, men det forutsetter blant annet hjemmel i lov. Noen slik hjemmel for å jage Tvedt ut av Øvre Eiker finnes ikke i norsk rett.

Jeg kontaktet Tore Tvedt og hans utleier Øyvind Heian for å få et intervju.

Intervjuet med Tvedt gikk som følger (mine spørsmål i fet skrift):

*Hvordan gikk det for seg at du ble kastet ut av Øvre Eiker?

Jeg er blitt presset ut av Øvre Eiker tre ganger. Alle tre gangene var det huseieren som ble truet til å si opp leieavtalene. Truslene gikk på familie og bedrifter. Alle tre var bedriftseiere.

Siste gangen var på høsten 2004 hvor jeg bodde i et lite hus i Skotselv. Etter en ukes besøk på Vestlandet kom jeg hjem på kvelden, men nøkkelen passet ikke i låsen. Det viste seg at kommunen hadde fått politiet til å skifte lås.

*Hvor bodde du etter utkastelsen?

Jeg fikk bo i et lite stabbur i Sande uten vann, toalett eller bad i tre måneder inntil jeg fikk leid et lite hus samme sted.

*Hvor bor du nå?

Jeg har nå bodd i snart to år i Larvik i en vanlig liten leilighet i et hus som eies av en som er engasjert i kampen for hvites borgerrettigheter.

*Føler du deg forfulgt av myndigheten?

Ja, totalt forfulgt og trakassert. Ikke bare meg, men familien min har blitt

terrorisert og alle jeg kommer i kontakt med blir også forfulgt. Intensiteten i forhold til hva de betyr for meg eller hjelper meg med.

*Hva er det konkret som gjøres mot deg?

Tidligere fikk jeg mye besøk av politi som lagde bråk rundt der jeg bodde. Myndighetene la press på utleierne slik at jeg måtte flytte etter kun korte leieforhold. I Lier nektet en utleier, men da stormet et væpnet Swat-team på 8 mann med dragne MP5'ere leiligheten og slo inn døren. Leieboerne ble da reddet og jeg måtte flytte igjen.

I perioder er jeg stoppet mye på gaten av politi og fått beslaglagt eiendeler. Tilsvarende de jeg har bodd hos. Sammen med media har politi og myndigheter drevet ren demonisering av meg og Vigrid. Mye basert på løgn.

Politiet har også konstruert falske "beviser" og trusler fra meg som er presentert i rettsaler og for dommere for å få væpningstillatelse mot meg.

*Hvordan blir Vigrids sympatisører og tilknyttede behandlet?

De blir utsatt for trusler og terror etter beste diktaturmodell. Bryter de ikke kontakten meg og Vigrid skal politiet og myndighetene ødelegge livene deres.

*Hvordan føler du at din ytringsfrihet blir bevart/beskyttet i dagens samfunn? Er det likhet for loven?

Det eksisterer overhodet ingen respekt for grunnloven hos norsk politi eller norske myndigheter. Loven gjelder kun for dem som er enige med makthaverne.

Jeg foretok også et intervju med Tvedts nåværende utleier, Øyvind Heian, men av plasshensyn må jeg foreta et utvalg av det som her kom frem:

*Hvordan har myndighetene forholdt seg til deg etter at du ble med i Vigrid? Har det endret seg etter at du lot Tvedt få flytte inn hos deg?

Jeg ble med i Vigrid omtrent samtidig som Tore flyttet inn, tiden før han flyttet inn er så kort at jeg ikke har noe særlig grunnlag til å si noe om myndighetenes behandling av meg før og etter at han flyttet inn. Men her kommer en redegjørelse for hvordan de har behandlet meg:

Huset jeg nå bor i kjøpte jeg i mai 2005. Det tok kun noen få uker før jeg ble oppringt av en som kalte seg Kristiansen ved Larvik politistasjon. Han spurte etter Tore W. Tvedt, hvor jeg høflig forklarte at han nå var kommet til Heian og at

han fikk ringe til Tvedt på hans nummer dersom han ønsket å få tak i ham. Han ble da straks mer aggressiv og spurte om det var så at Tvedt hadde tilhold i huset mitt. Jeg forklarte da at jeg ikke ønsket å kommentere eller snakke om andre personer enn meg selv. Deretter sier han at hvis det er tilfellet at Tvedt bor hos meg, enten midlertidig eller permanent, kan det bli vanskeligheter. "Å?... ", svarte jeg, "hva mener du?" "Ja, hva tror du dine naboer vil si til at politiet stadig vekker kommer opp i gården din og er rundt deg og nabolaget støtt og stadig?" sa han.

Jeg forklarte ham da med ett rolig tonefall at jeg ikke lot meg skremme, hvorefter han la på. Kort tid etter begynte politiet å trakassere meg ved jevnlig å kjøre forbi huset mitt i svært lav hastighet (opptil flere ganger pr døgn), holde huset mitt under oppsyn ved å stoppe 100 meter fra huset mitt, følge etter meg til og fra jobb med sivilbil som lå ett stykke bak osv. Dette gjorde de til alle døgnets tider. Enkelte av disse hendelsene er også anmeldt til spesialenheten for politisaker samt justisministeren. Alt dette til tross for at jeg med unntak av en trafikkforseelse hadde et plettfritt rulleblad. Dette gikk så langt at mine naboer har reagert med vantro over politiets fremferd. Jeg kan da nevne at mine naboer er hyggelige mennesker med både norsk og fremmedkulturell bakgrunn.

.....

I forbindelse med en sak der politiet forsøkte å bryte seg inn i Heians utleieleilighet uten å vise ransakelsesordre, ble Heian arrestert (for blant annet å bruke et kamera til å ta bilde av politiet uten å vise hva han hadde i hendene (politiet brukte da det som påskudd til å storme huset, da de hevdet det kunne ha vært et våpen)), hevder Heian følgende:

"Advokaten min ringte en politijurist for å få en forklaring på oppførselen deres, og ba dem øyeblikkelig om å stoppe med å kjøre sakte forbi huset mitt slik de hadde gjort i lang tid. Politijuristen innrømte da at de kanskje hadde gått litt langt til tider."

Heian hevder videre at han blir utsatt for psykisk terror fra myndighetene side som følge av sin befatning med Vigrid og Tvedt, samt at politiet fremprovoserer straffbare handlinger som er foranlediget av deres egen adferd. Dette for å ha et påskudd til å slå ned på organisasjonens tilhengere. Dette har klare likhetstrekk med politiets adferd i den første Myrdalsaken (og bruk av politiagenten Krømcke).

Konklusjon:

Det virker altså som om den harde, og til dels uhjemlede, linjen myndighetene la seg på overfor FMI opprettholdes også mot dagens nasjonalister. En linje som (delvis) strider med lovverket og prinsippet om politisk frihet.

7 Litteraturliste

Internetsider

<http://www.ub.uib.no/avdeling/jur/arkiv/joder.htm#forbud>
<http://www.ub.uib.no/avdeling/jur/arkiv/joder.htm#def>
http://home.powertech.no/haraldfa/ras-naz-3.htm#_Toc42853063
<http://home.online.no/~ol-enge/art02/03-1Rasehygiene.htm>
http://no.wikipedia.org/wiki/Nasjonale_minoriteter_i_Norge
<http://www.ssb.no/innvandring/main.shtml>
<http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article903728.ece>
http://www.chrt-tcdp.gc.ca/search/view_html.asp?doid=252&lg=_e&isruling=0
<https://bora.uib.no/bitstream/1956/606/1/borvik.pdf>
http://en.wikipedia.org/wiki/Race_and_intelligence
<http://www.dep.no/jd/norsk/dok/regelverk/rundskriv/012041-250019/dok-bn.html>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Horst-Wessel-Lied>
http://en.wikipedia.org/wiki/Germar_Rudolf
http://en.wikipedia.org/wiki/Ernst_Z%C3%BCndel#German_trial
http://de.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCnter_Deckert
http://en.wikipedia.org/wiki/Holocaust_denial
http://en.wikipedia.org/wiki/Holocaust_denial#Laws_against_Holocaust_denial
<http://www.nored.no/default.asp?aid=14736&gid=6770>
<http://www.norden.org/pub/ebook/2004-509.pdf>
<http://www.stortinget.no/inno/2002/200203-029-003.html>
http://www.aftonbladet.se/vss/telegram/0,1082,66310882_852___,00.html
http://www.dep.no/jd/norsk/dok/andre_dok/rapporter/012041-220002/hov002-bu.html
http://www.st.nu/harkiv/si/sieg_heil/
<http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,777755,00.html>
http://sv.wikipedia.org/wiki/Hets_mot_folkgrupp
http://www.retsinfo.dk/_LINK_0/0&ACCN/A20030081429
<http://www.humanisme.dk/vi-anmelder/retspraksis.php>
<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=9356051>
<http://test.rezer.no/media/633/blind.pdf>

<http://no.wikipedia.org/wiki/Nynazisme#Utbredelse>
http://www.sptimes.ru/index.php?action_id=2&story_id=3305
<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,674718-2,00.html>
<http://www.antirasistisk-senter.no/media/684/xt2004.doc>
<http://www.holocaust-uddannelse.dk/eftertid/nynazisme.asp>
<http://www.asne.org/kiosk/writingawards/1998/pittsburgh1.htm>
http://www.publiceye.org/hate/hate99ASA-09.html#P373_25375
<http://www.commondreams.org/views/123100-104.htm>
http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Germany
http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_USA
http://no.wikipedia.org/wiki/Vlaams_Blok
<http://vlaamsblok.be/index.shtml>
http://no.wikipedia.org/wiki/Vlaams_Belang
<http://vlaamsblok.be/index.shtml>
<http://www.flemishrepublic.org/act.htm>
<http://vlaamsblok.be/index.shtml>
<http://folk.uio.no/sigurds/innv/kode.html>
<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=116235>
<http://207.226.250.242/artikel.asp?artikelID=205>
<http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1487293.ece>
http://www.dep.no/krd/norsk/dok/andre_dok/nou/016001-020009/hov012-bn.html
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/NOUer/2002/NOU-2002-04/10/6.html?id=380594>
<http://www.dep.no/krd/norsk/dok/regpubl/otprp/016001-050049/hov010-bn.html>
http://en.wikipedia.org/wiki/Hate_speech
<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=151942>
<http://www.donika.com/sylosays/art.sanksjoner.htm>
<http://home.online.no/~ol-enge/art/99-4Innvandring.html>
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2000/09/08/218466.html>
http://no.wikipedia.org/wiki/Folkebevegelsen_mot_innvandring
http://no.wikipedia.org/wiki/Propaganda#Former_for_propaganda
<http://no.wikipedia.org/wiki/FMI>
<http://www.sos-rasisme.no/tekst.php?teksti=313>
http://www.pst.politiet.no/PST/Templates/Article____369.aspx
<http://www.p4.no/story.aspx?id=174899>
http://www.pst.politiet.no/PST/Templates/Article____370.aspx
<http://www.vigrid.net/linknorgevold.htm>
<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=245383>

Bøker

- 1) Erik Gjems-Onstad - "Myrdalsakene" (dato ikke oppgitt)
- 2) Trond Bergh og Knut Einar Eriksen - "Den hemmelige krigen - Overvåkingen i Norge 1914-1997" (1.utgave 1998)

Artikler

Anders Bratholm - "To rettsavgjørelser - to syn. Hoaas-saken og Morgenavis-saken - strl. §135 a" (Lov og Rett 1980 s 195)
Anders Bratholm - "Hvem truer ytringsfriheten?" (1989)
Johs Andenæ - kronikk i Aftenposten 19.desember 1997
Erik Gjems-Onstad: kronikk i Aftenposten 14.januar 1998

Annet

St.mld.nr.26 (2003-2004)punkt 4.5.4
st.mld.nr.42 punkt.6.5, jfr.NOU 1999:27 punkt. 6.3.3.4)
NOU 1999:27 punkt 6.1.1
JD-NOU 2002:4
Innst. S. nr. 270 (2003–2004) side 22 (punkt 4.5.1)

Domsregister

Norske dommer

Rt.1977 s.114
Rt.1978 s.1072
Rt.1981 s.1305
Rt. 2002 s.1618
Rt.1997 s.1821

Danske dommer

H.D. 23. august 2000 i sag I 445/1999